

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8^E JAARGANG

WOENSDAG 28 NOVEMBER 1923

No. 413

INHOUD

TERMIJNHANDEL OP JAVA door <i>Th. G. H. Stibbe</i>	Blz. 1014
Aandeelhouders in Naamlooze Vennootschappen van Verzekering door <i>Mr. W. H. A. Elink Schuurman</i> ...	1016
De Zilverprijs tijdens en na den Oorlog I door <i>Mr. A. M. de Jong</i>	1019
De verdeling van het Inkomen in Amsterdam door <i>Mr. Dr. J. H. van Zanten</i> met naschrift door <i>Mr. A. F. L. Stapel</i>	1021
De Chineezen aan boord van onze Koopvaardijvloot — en de Biologie door <i>Mejuffr. Dr. J. van Anrooy</i> met naschrift door <i>A. G. Mörzer Bruyns</i>	1021
De Rijksmiddelen	1022
AANTEEKENING:	
Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam	1023
MAANDCIJFERS:	
Emissies in October 1923	1024
Overzicht der Rijksmiddelen	1025
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1025—1032
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*
Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*
Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

27 NOVEMBER 1923.

Ook deze berichtswêek bleef geld nog zeer gezocht, vooral in het begin der week, zoodat de rente voor particulier disconto zich zeer dicht bij het officieele tarief van De Nederlandsche Bank aansloot. Ook de prolongatierente was vast en bleef 4 à 4½ pCt. noteeren. In de tweede helft der week kwam er iets meer aanbod en kon de discontorente weder op 3½ pCt. terugloopen, terwijl de prolongatierente op 3½ en 3¾ pCt. kwam.

* * *

Hoewel het bedrag der rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank geplaatste schatkistpromessen in de afgelopen week van f 43 miljoen tot f 42 miljoen terugliep, geeft de post binnenlandsche wissels op de balans der centrale credietinstelling een stijging van f 6.8 miljoen te zien, die uitsluitend de Hoofdbank betreft. Daarentegen blijkt het hoofd beleeningen met ruim f 6 miljoen te zijn afgenomen. Deze daling komt nagenoeg geheel voor rekening der effectenbeleeningen en betreft eveneens alleen de Hoofdbank.

De metaalvoorraad der bank krom met f 150.000. De post papier op het buitenland geeft een vermeerdering van f 1.2 miljoen te zien. Tegelijkertijd blijken ook de diverse rekeningen onder het actief vrij belangrijk te zijn opgelopen. Zij noteeren nagenoeg f 12 miljoen hooger dan op den vorigen weekstaat. Blijkbaar heeft de bank dus in de afgelopen week het provenu van de jongste Indische Dollarleening van den Staat ter realisatie overgenomen. Hieruit laat zich dan eveneens verklaren, dat het debetsaldo van het Rijk bij de bank in de afgelopen week voor een tegoed in rekening-courant heeft plaats gemaakt ten bedrage van f 20 miljoen.

De biljettencirculatie daalde met f 6.1 miljoen. De rekening-courant saldi noteeren in totaal f 7.2 miljoen hooger dan verleden week. Het beschikbaar metaalsaldo bleef vrijwel onveranderd.

* * *

De wisselmarkt had een zeer opgewonden aanzien. Zooals reeds in het vorige bericht vermeld opende de week zeer onzeker. De flauwere stemming nam echter snel toe en in 3 dagen was de Dollarkoers gedaald van 2.70% op 2.62, terwijl Ponden tot 11.49 terugliepen. Daarna trad een kleine reactie in, de stemming bleef echter in den regel flauw, waarbij Dollars weliswaar slechts weinig verder daalden, maar Ponden nog snel tot 11.46 inzakten. Aan de ongezonde vraag naar Dollars kwam daardoor plotseling een einde en maakte plaats voor overhaaste verkoopen van haussiers, waardoor de inzakking van den koers sneller verliep, dan anders wellicht zou geschied zijn.

LONDEN, 24 NOVEMBER 1923.

Maandag en Dinsdag was er op de geldmarkt niet zóó'n merkbare geldkrapheid als de vorige week; maar toen Woensdag ook nog geld gevraagd werd voor „window-dressing”, bleek geldleenen bij de Bank of England een vereischte en werd een klein bedrag opgenomen. Deze vraag hield Donderdag en Vrijdag niet aan, waardoor de koersen van kort krediet zich weer op het niveau van het begin van deze week konden stellen, nl. 2½—2¾ pCt. Dat men Woensdag evenwel 3 pCt. voor daggeld moest betalen behoorde geheel niet tot de uitzonderingen. Het vernieuwen van zevendaagsche geldleeningen kostte de geheele week 2½ pCt.

Op de disconto-markt bleven de koersen vast.

2-mnds. prima bankaccept	3 ³ / ₁₆ —3¾ pCt.
3- „ „ „	3¾ pCt.
4- „ „ „	3¾—3 ⁷ / ₁₆ pCt.
6- „ „ „	3 ⁹ / ₁₆ —3 ¹¹ / ₁₆ pCt.

TERMIJNHANDEL OP JAVA.

Zeer actueel voor belanghebbende kringen is wederom een onderwerp geworden, waarop reeds vele jaren geleden de aandacht werd gevestigd, doch dat om mij niet voldoende-bekende redenen, nog steeds niet met dien ernst onder de oogen werd gezien, die het toch m.i. waard zou zijn.

De handel op Java in producten van inheemschen bodem, zooals suiker, koffic, peper en daarnaast die in van Rangoon en Saigon aangevoerde rijst, is sedert meerdere jaren reeds — en vooral sedert 1914 — van aard veranderd.

Ontbrak ook tevoren het speculatieve element, vooral onder de handelaren van Chineeschen landaard, op Java geenszins en wezen ook toen reeds zoo nu en dan voorkomende deconfitures onder hen, op de wenschelijkheid van het in het leven roepen van een reguleerend instituut, dat in staat zou zijn om een controleerenden invloed uit te oefenen, voornamelijk op transacties door dezen aangegaan, steeds dringender doet de behoefte daaraan zich gevoelen.

Twee voornaamste factoren zijn in de laatste jaren de risico's van handelaren in producten — voornamelijk wat betreft de artikelen suiker en koffie — op enorme wijze gaan vergrooten, nl. ten eerste, de buitengewoon groote fluctuaties in de marktwaarde dezer producten op kort opeenvolgende oogenblikken, en ten tweede, de wijzigingen, welke zich in deze jaren hebben voorgedaan in den aard van den handel hierin.

Zoowel de eerste als de tweede omstandigheid hebben den handelaar-speculant de te voren nagenoeg niet gekende aanleiding geboden om zijn riskant bedrijf uit te oefenen op steeds grooter, veelal steeds lichtzinniger wijze.

Spreekt de sub 1 genoemde factor voor zichzelf voor hem, die heeft kunnen waarnemen, welke afmetingen de prijsschommelingen — soms binnen zeer kort tijdsbestek — vertoonden, hoe ongekende prijsstijgingen soms spoedig door enorme dalingen werden gevolgd en omgekeerd, kortom, hoe weinig stabiliteit er — indirect mede als gevolg van den oorlog — sedert 1914 bestaan heeft in de marktwaarde der voornaamste Indische producten, de sub 2 bedoelde factor vereischt wellicht eenige nadere toelichting.

Uit den aard der zaak kiest de speculant voor zijne operaties die producten, welke de ruimste markt hebben, waarin dientengevolge de grootste omzetten plaats vinden en waarin — en dit is voor hem wel het voornaamste — transacties kunnen worden afgesloten, z.g. „op levering”.

Deze zijn op Java: suiker en koffie, en de wijzigingen, die zich in de laatste jaren in den aard van den handel in deze artikelen hebben voorgedaan, zullen hieronder nader in het licht worden gesteld, ten einde aan te toonen, hoezeer enerzijds de verleiding voor den speculant is toegenomen, doch anderzijds, hoe in nog meerdere mate de risico's van den handel in het algemeen zijn vergroot.

Het mag als bekend worden verondersteld, hoe de handel op Java in suiker zich ten eenenmale heeft gewijzigd door de oprichting in 1918 van de Vereeniging van Javasuker Producenten.

Werd te voren het product der diverse fabrieken verkocht door hare respectieve eigenaren onder vermelding van den naam der contracteerende fabriek en als regel *zonder* garantie van leveringstermijn, sedert het bestaan der V.J.S.P. — die den verkoop in handen heeft van ca. 90 pCt. der totale suikerproductie van Java — wordt de suiker niet meer verkocht onder opgave van den naam der fabriek die het product zal leveren, doch heeft die Vereeniging zich het recht voorbehouden, de door haar verkochte hoeveelheid suiker te doen afleveren door bij haar aangesloten fabrieken in hare keuze, terwijl zij bij hare verkoopen daarentegen een vasten termijn van levering garandeert.

Toewel hiermede enerzijds in menig opzicht voor

den bona fide koper-exporteur eene groote vereenvoudiging voor de behandeling zijner zaken in het leven werd geroepen, was daarmede anderzijds ook tegelijkertijd voor den speculant het hek van den dam.

Was deze laatste eertijds nog in menig opzicht beperkt in zijn bewegingen, omdat hij slechts in ééne richting, nl. als haussier, kon opereeren — immers, zooals gezegd, slechts contracten met daarin bepaaldelijk genoemde fabrieksnamen waren destijds in omloop, welke zich bovendien meestal nog bepaalden tot min of meer beperkte hoeveelheden — sedert de V.J.S.P. hare suiker verkocht, slechts onder opgave van hoeveelheid en periode van levering, dus zonder eenige nadere aanwijzing van fabriek of plaats van levering, stond niets den speculant meer in den weg om, desgewenscht, eveneens baisse-operaties te gaan uitvoeren, immers elke controle ging voortaan ontbreken of de handelaar-speculant-verkooper inderdaad eigenaar was van suiker of niet.

De V.J.S.P., als eerstehandsverkoopster, heeft middels hare verkoopvoorwaarden zich de mogelijkheid geschapen om zich te beschermen tegen geldelijke na-deelen op hare — op langen termijn gesloten — verkoopovereenkomsten, door de bepaling, dat — waar zulks volgens haar oordeel wenschelijk wordt geacht — door den koper een waarborg moet worden verschafft, hetzij in den vorm van eene bankgarantie, door de opening van een onherroepbaar crediet te haren gunste, dan wel door het verschaffen van eenige andere zekerheidstelling te haren genoegen.

Dit alles nu wordt geheel anders, zoodra het transacties in de tweede hand gaat gelden.

Hier geene stortingen van depots of stellen van bankgaranties; geen beperkingen meer voor den speculant — zooals voor 1918 — ten opzichte der te koopen of te verkoopen hoeveelheden, geen mogelijkheid meer van juiste controle zijdens makelaars en banken — zooals vroeger — van in de tweede hand verhandelde contracten, met als gevolg een uit het oog verliezen van de engagementen, respectievelijk van de credietwaardigheid van koopers en verkoopers, terwijl in dit verband er ten overvloede nog op worde gewezen, dat in de laatste jaren door verschillende tweedehandshandelaren op de groote termijnmarkten — zooals Londen en New York — direct posities worden gehouden, welke natuurlijk geheel aan elke controle ontsnappen.

Het ligt voor de hand, dat de gevaren, welke voor de handelaren en de speculanten op Java steeds hebben bestaan en die aldaar periodiek débacles in het leven riepen, sedert 1918 op geweldige wijze zijn toegenomen en thans in staat zijn ware catastrophes te doen ontstaan.

Bleven voorheen somtijds moeilijkheden evenmin uit, meestentijds waren zij echter en van betrekkelijk beperkten omvang, en bepaalden zij zich tot een of anderen speculant, die zich in zijn haussé-engagementen vergaapt had en bij wien een kleine kring van verkoopers zich geldelijke verliezen had te getroosten, tot bedragen, die meestal nog wel waren te overzien.

Een *algemeen* karakter — zooals ons de periode sedert 1918 herhaaldelijk te zien gaf — droegen deze moeilijkheden onder koopers nimmer, uitgezonderd in 1917, toen deze echter aan zeer bijzondere omstandigheden — verband houdende met den oorlog — waren toe te schrijven.

Sedert vijf jaren evenwel, zien wij hoe de eene storm den anderen verjaagt, hoe wilde speculaties telkenjare tientallen slachtoffers eischen, hoe — waar vroeger sprake mocht zijn van tienduizenden — thans met millioenen guldens gespeeld wordt.

De vereenvoudiging in zaken, welke in het leven geroepen werd door het optreden der V.J.S.P. en die voor bona fide suikerhandelaren inderdaad aanmerkelijke voordeelen van administratieve aard in het leven heeft geroepen, deed echter tegelijkertijd mogelijkheden voor speculanten geboren worden, welke te voren in die mate zeer zeker niet hadden bestaan.

Dit wat het artikel *Suiker* betreft.

Ten opzichte van koffie — eveneens een op Java zeer geliefd, alhoewel minder voornamelijk speculatie-object — heeft een meer *natuurlijke* loop der dingen aanleiding gegeven tot de wijzigingen, welke zich in den loop van zegge tien jaren in den aard der zaken in dit product hebben voorgedaan.

Bij koffie heeft men het n.l. zien gebeuren, dat een product — vroeger slechts verhandeld als *merk-artikel*, d.w.z. gewaardeerd naar de mérites van het bepaalde *merk*, resp. de plantage, die het product voortbracht — langzamerhand geworden is „*stapelproduct*” en wel door de geleidelijke vervanging van de eertijds zoo gerenommeerde blauwe Java-koffie (*coffea arabica*) door de z.g. Robusta-koffie, een type, dat — indertijd op Java voor proefnemingen ingevoerd — uitermate geschikt bleek voor bodem en klimaat en waarvan de plant naast de eigenschap om spoedig productief te zijn, de voordeelen had van weerstand te kunnen bieden aan de bekende ziekten en eene kwantitatief groote productie aan koffie op te leveren.

Naar de consumptielanden werd nu niet meer, zooals met de blauwe Java-koffie (*Arabica*) het geval was, verkocht onder den naam van de produceerende onderneming, welke te voren voor den overzeeschen koper ten volle eene aanwijzing was van de kwaliteit welke hij kocht, doch werd het stapelproduct „Robusta-koffie” aangeboden en het werd aan den koper overgelaten het product te betrekken, zooals hij zulks wenschte.

De eenige hoofdbepaling, welke bij den verkoop van deze Robusta-koffie werd gemaakt, was, dat zij moest zijn van „goede doorsnee kwaliteit” van het in het betreffende oogstjaar op Java geproduceerde product.

Hier zien wij dus ten opzichte van koffie in de practijk hetzelfde verschijnsel als hierboven bij de suiker geconstateerd: door den loop der omstandigheden voor beide artikelen een ruim veld geopend voor speculatie, zonder mogelijke controle op den speculant, en wat ernstiger is, zonder de mogelijkheid voor de tegenpartij om zich te beschermen. Beide contractanten zijn gedurende den geheelen — en somtijds zéér langdurigen — looptijd van hunne koopovereenkomst aan elkaar gebonden.

Beiden kunnen slechts — is eenmaal tusschen hen een transactie tot stand gekomen — blijven hopen, dat deze van weerskanten behoorlijk zal worden ten uitvoer gelegd, zoowel enerzijds wat de levering, als anderzijds wat de inontvangstname en de betaling der verhandelde goederen betreft; en waar de ge goedheid van partijen, binnen de soms langdurige periode tusschen het tijdstip, waarop de transactie tot stand kwam en dat, waarop deze moet worden afgewikkeld, veelal naar beide zijden aan veranderingen onderhevig is — en wel direct of omgekeerd evenredig aan de prijsschommelingen op de suiker- dan wel koffie-markt — wordt het vaak een angstig afwachten en onrustig gluren naar de zijde van den mede-contractant, doch . . . . daarbij kan het dan ook slechts blijven; geen enkel middel staat aan de partij — die het gevaar ziet naderen, dat het gekochte niet zal worden geleverd, dan wel het verkochte niet zal kunnen worden opgenomen en betaald — ten dienste, om zich van te voren in veiligheid te begeven.

Hij kan slechts wachten; afwachten, hoe de zaak, die hij geruimen tijd geleden afsloot, zal worden afgewikkeld.

Zooals hierboven reeds gezegd, het speculatieve element ontbrak op Java nooit; evenmin als op eenige groote goederenmarkt elders.

Door het wezen der dingen, werd noodzakelijkerwijs eertijds echter het speculatieve bedrijf op Java binnen zekere grenzen gehouden, die min of meer als „natuurlijke” grenzen konden worden aangemerkt.

Ik zette hiervoren in het kort uiteen, hoe door samenloop van omstandigheden deze „natuurlijke grenzen” zijn weggevallen; hoe ten opzichte van suiker, de oprichting der V.J.S.P. hiervan — hoewel, zooals

vanzelf spreekt, ongewild — de oorzaak is geworden, en hoe, wat koffie betreft, een meer natuurlijke ontwikkelingsgang daartoe aanleiding heeft kunnen geven.

1. Beschouwen wij thans van een en ander de gevolgen, zoo zien wij, dat deze zich met vrijwel regelmatig terugkeerende tusschenpoozen op zoo heftige wijze manifesteren, dat de productenhandel op Java telkens en telkens wederom blootstaat aan schokken van zóó hevigen aard, dat op den duur groot gevaar kan ontstaan voor ontwrichting, indien hij niet in behoorlijke banen gehouden kan worden.

Een toestand, welke telkens wederom tot nieuwe catastrophes moet leiden, heeft zich gaandeweg in den productenhandel op Java in de z.g. tweedehand ontwikkeld en stelt voortdurend den rustigen bonafide handelaar aan groote gevaren bloot.

Bestaan er middelen om hierin verandering ten goede te brengen?

Zijn er wegen, die kunnen voeren tot meer normale verhoudingen, welke den productenhandelaar eene grootere mate van zekerheid in zijn bedrijf zullen kunnen verschaffen?

Ik zou om tot de beantwoording daarvan te kunnen komen, eene derde vraag willen stellen, n.l.:

Is het mogelijk om op Java op te richten een controleerend centrum, een lichaam, welks taak het zou zijn, aantekening te houden van — dus te registreren — alle in de tweede- en zelfs eerstehand gesloten transacties, waarvan partijen deze registratie wenschen, wellicht zouden willen eischen, indien daartoe onder bepaalde voorwaarden de gelegenheid werd geboden?

Op deze laatste vraag zoo dadelijk een gedediceerd antwoord te geven, is niet gemakkelijk. Op de groote Europeesche en Amerikaansche goederenmarkten bestaan sedert zeer veel jaren dergelijke controleerende en registreerende instellingen, welke den bonafide handelaar van groot nut kunnen zijn en daarnaast ook den speculant alle gewenschte zekerheid bieden ten opzichte van de richtige afwikkeling van *zekere*, door hem gesloten transacties.

Dat zijn de Liquidatiekassen.

De Liquidatiekas is de instelling, die zich stelt tusschen koper en verkoper, die *onder bepaalde omstandigheden* elken koop en verkoop gelijktijdig overneemt als waren deze door haarzelve geschied, en die voor de verdere afwikkeling daarvan met partijen zorg draagt.

Ik vestig de aandacht op de hiervoren geursiveerde woorden „zekere” en „onder bepaalde omstandigheden”, immers, het ware onjuist te meenen, dat de Liquidatiekas bemoeienis heeft met *alle* transacties, welke op de goederenmarkten worden afgesloten.

Slechts tot z.g. „termijnzaken in koopmansgoederen” beperkt deze zich, waar het geldt ten behoeve van derden den geregelden afloop en afwikkeling te bezorgen en te waarborgen.

Het komt er dus in de eerste plaats op aan, nauwkeurig na te gaan, wat moet worden verstaan onder het begrip „termijnzaken” en op welke wijze deze tot stand kunnen komen, ten einde te kunnen beoordeelen, in hoeverre er overeenkomst bestaat in het wezen der transacties, welke — zooals hierboven geschetst — op Java worden afgesloten in suiker, koffie etc. en dezulke, welke worden aangeduid met het woord „termijnzaken”.

Voor „termijnzaken” is uit den aard der zaak noodig eene „termijnmarkt” en hiervoor feitelijk wederom eene beurs, waarop de z.g. termijnnoteringen dagelijks tot stand worden gebracht.

Waar nu op Java eene beurs tot nu toe ontbreekt, ligt het feitelijk min of meer voor de hand, dat wij bij de op Java plaatsvindende transacties niet het ware beeld, dat aan „termijnzaken” eigen is, te aanschouwen krijgen.

In de allereerste plaats, zou ik bijv. in dit verband,

een sterk onderscheid willen maken tusschen de verkoopen op levering, welke tot stand worden gebracht door „producenten”, zooals de V.J.S.P. als lasthebber, bezitters van rubber- of koffiëondernemingen, of het Gouvernement van N.-I., dat het product van de Banka-tinwinning somtijds op levering verkoopt, enz. enz. en transacties op levering, welke in z.g. stapelartikelen als suiker, koffië, rubber, tin enz. in de *tweedehand* plaats vinden.

Heeft men bij de eerste categorie van verkoopers te doen met eigenaren van werkelijk aanwezig of met zekerheid te verwachten product, dat zijzelf produceeren, dat dus onmiddellijk van de bron van herkomst zijn weg vindt naar den koper, en bij welke categorie er nimmer sprake is van „handel drijven” in het door hen ter markt gebrachte product, anders dan als verkoopers — ten opzichte van den tweedehandshandelaar, resp. den speculant is dit alles, zooals hierboven uiteengezet, geheel anders.

Het karakteristieke onderscheid tusschen „zaken op levering” en „termijnzaken” moet dáárin worden gevonden, dat bij de eerste, de zaken op levering dus, werkelijk bestaande, dan wel uit eigen productie met zekerheid te verwachten koopmanschappen, inderdaad door den verkoper geleverd en door den koper ontvangen moeten worden, terwijl bij de tweede — de „termijnzaken” — zoowel de verkoper als de koper het in de hand heeft individueel, maar eigen keuze, en geheel onafhankelijk van de andere partij, de transactie af te wikkelen middels verrekening van een prijsverschil met het tusschengeschoven lichaam — de Liquidatiekas — dan wel het verkochte te leveren, respectievelijk het gekochte te ontvangen en te betalen. Moet het dus uit dien hoofde te eenenmale als uitgesloten worden beschouwd, dat verkoopen op termijn — of wellicht juist gezegd, verkoopen op levering — zijdens producenten, ooit als „termijnzaken” in den daaraan gehechten zin kunnen worden aangemerkt, ontkend kan niet worden, dat het beeld, dat de tweedehandshandelaar ons tegenwoordig te zien geeft, althans eenigen twijfel zou kunnen doen rijzen, of al dan niet van eene analogie ten opzichte van „termijnzaken” mag worden gesproken. Afgezien nu van alle andere hierboven aangeduide gevaren waaraan de Javaproductenhandelaar blootstaat, en die ten slotte nog min of meer zouden kunnen worden vergeleken bij risico's, verbonden aan credietverleening, heeft zich echter daaraan sedert een nieuw gevaar gepaard, in den vorm van den zoo juist uitgesproken twijfel, nu — zooals wij hebben gezien — het voor de tweedehand geene noodwendigheid meer is, om *te harer beschikking zijnd* product te verhandelen, immers, deze twijfel op zichzelf kan tot verstrekkende consequenties voeren.

De handel op Java heeft zich, niettegenstaande de hierboven uiteengezette evolutie, die zich gaandeweg heeft geopenbaard, tot nu toe steeds in de oude sleur bewogen, waardoor de reglementeering, die wij in Europa en Amerika kennen, tot nu toe is achterwege gebleven.

De vraag dringt zich echter steeds duidelijker naar voren, of het niet van een juist beleid in belanghebbende kringen zoude getuigen, om hier geen struisvogelpolitiek te *blijven* voeren, doch het vraagstuk, dat hier besproken wordt, ernstig onder de oogen te zien en tot oplossing te brengen.

Zooals uiteengezet, de omstandigheden hebben zich op Java gaandeweg gewijzigd en in de laatste jaren hebben zich aldaar toestanden kunnen ontwikkelen, die in hun wezen ongewenscht zijn.

Den productenhandelaar op Java dient m.i. een steunpunt te worden geboden, dat hem de gelegenheid opent, zijne zaken met meer zekerheid te drijven.

Eene „liquidatiekas” in den waren zin, kan ons — zooals gebleken is — hiervoor op het oogenblik nog niet dienen, doch de vraag blijft dan nog over, of het

mogelijk is, op Java te komen tot het in het leven roepen van een instituut, in zijne wijze van werken tot op zeker hoogte *analoog* aan die van de bekende „liquidatiekassen”, hetwelk dus feitelijk zou neerkomen op een soort verzekeringsbedrijf, dat den handelaar in de eerste plaats, doch daarnevens ook den speculant, zekerheid zou bieden voor de richtige afwikkeling der door hem aangegane transacties.

Ik ontveins mij volstrekt niet de moeilijkheden, welke onder de oogen zijn te zien, noch de tegenwerking, die in verschillende kringen — wellicht wel in de eerste plaats in die van den speculant zelf — zich zal openbaren en welk moet worden overwonnen, doch anderzijds ben ik zóó ten volle overtuigd van de zegenrijke werking, die van een dergelijke instelling zou kunnen uitgaan, dat ik met niet genoeg aandrang belanghebbenden nogmaals in overweging geef, aan het onderwerp voldoende aandacht te schenken.

Den speculant het beschikkingsrecht over de koopwaar te kunnen ontnemen — op de wijze, zooals dit bij de Liquidatiekassen het geval is — zoodra hij aan bepaalde voorwaarden, nl. het deponeren en op peil houden van een onderpand onder het controleerende lichaam, niet meer kan of wil voldoen, moet als doel voorop staan.

TH. G. H. STIBBE.

Rotterdam, November 1923.

AANDEELHOUDERS IN NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN VAN VERZEKERING.

De financiële opzet van een N.V. tot exploitatie van de eene of andere verzekeringsbranche is in de groote meerderheid der gevallen deze, dat van het nominale kapitaal, waarmede de aandeelhouder deelneemt, slechts een klein gedeelte feitelijk als bedrijfskapitaal gestort wordt. Een verzekeringsbedrijf aan welks kas alle premien door het publiek vooruit betaald worden, heeft immers aan een eigenlijk bedrijfskapitaal geen behoefte, tenzij voor de kosten der eerste inrichting.

Onvoorziene rampen kunnen de gemaakte berekeningen onverwerpen, zoodat de normale inkomsten aan premien de verliezen niet dekken; maar het bedrijfskapitaal, door de feitelijke stortingen der aandeelhouders bijeen gebracht, is niet van dien omvang, dat zijn cijfers indruk maken op het publiek, vergeleken met den mogelijken omvang van zulk een deficit; vandaar dat de naamlooze vennootschap het raadzaam acht, hare vennoten garant te doen zijn voor een aanzienlijk grooter bedrag dan dat der feitelijke stortingen. Zoodat bij de meerderheid der naamlooze vennootschappen voor verzekering men de aandeelhouders, die men slechts 10 pCt. of 20 pCt. van het bedrag hunner deelneming laat storten, aansprakelijk houdt voor een tienmaal of vijfmaal grooter bedrag. In prospectussen en advertenties kan dan het volle cijfer van gestort + ongestort kapitaal genoemd worden; beide te zamen kunnen een ernstigen tegenslag verduren.

De ups-and-downs van het bedrijfsleven der laatste jaren hebben voor menige assurantie-N.V. een débâcle meegebracht; en wat vroeger hoogst zelden gebeurde, is nu herhaaldelijk voorgekomen: dat de vennoten tot bijstorting verplicht werden. Dit heeft de aansprakelijkheid van aandeelhouders in 't algemeen op den voorgrond gebracht; en men is herinnerd aan de waarheid, dat de functie, van garant te zijn tegenover het verzekerd publiek, geen bloote theorie is, maar in wezenlijke offers kan overgaan.

Veelal was het niet het eigenlijke, het specifieke, bedrijfsrisico dat voor de vennootschap de noodlottige verliezen meebracht; over het geheel genomen is dit door een bekwame directie wel te beheerschen. Maar het waren heel buitengewone omstandigheden. Hoe dit zij, men is zich rekenschap gaan geven, dat het in werking treden der garantie, het oproepen van het ongestorte kapitaal, om verliezen te delgen, voor den vennoot in een assurantie-N.V. een verlies beteekent,

waarbij vergeleken de baten die het jaarlijksche dividend hem afwerpen, zeer gering blijken te zijn.

Neemt men een periode van honderd jaar, en gaat het om een vennootschap waar dooreengenomen tien percent dividend is uitgekeerd, dan moet men aldus rekenen. De normale interest van beleggingen is vijf percent; dus $10 - 5 = 5$ pCt. over het gestorte kapitaal is de vergoeding voor het risico. Doch deze vergoeding, in verband gebracht met de som van het gestorte plus het ongestorte kapitaal, komt op een vergoeding van slechts een half procent neer. De aandeelhouder ontving dus nevens den normalen interest slechts $\frac{1}{2}$ pCt. garantieprovisie. Of deelname in een N.V. van verzekering welke aldus gefinancierd wordt, voor de vennooten voordeelig of nadeelig is, het oordeel hierover mag billijkheidshalve op geen kortere periode dan bijvoorbeeld een eeuw, gegrond worden.

Dat de belooning der aandeelhouders, aldus beschouwd, een geringe is, men heeft zich in de paar laatste jaren hiervan rekenschap gegeven en het gevolg is geweest, dat de aandelen in verzekeringmaatschappijen zeer belangrijk in koers zijn gedaald, omdat tegenover het aanbod geen vraag van den kant van het beleggend publiek stond.

Tabel van Koersen, waarvoor Aandeelen verhandeld zijn.

Naam der Maatschappij	Datums				
	8 Juni 1915	27 Febr. 1923	29 Mei 1923	14 Aug. 1923	11 Sept. 1923
A. Niet-volgestorte aandelen.					
Arnhemsche Verz.-M. tegen Brandschade..	100	60	80	80	80
Assurantie-Mij. „De Nederlanden” A ^o . 1845	500	330	380	400	385
Eerste Nederlandsche op het Leven, etc.	170	—	35	50	50
Nederlandsche Lloyd, A ^o . 1853	80	15	26	20	25
Nederlandsche Her-verzekering-Mij.	—	45	50	50	50
Mij. van Assurantie, etc., 1720	—	10	12	5	5
B. Volgest. aandelen.					
Holl. Societeit van Levensverzek., 1807.	175	145	145	145	145

Deze staat laat van eenige welbekende maatschappijen de koersen zien; waarbij de tegenstelling aan den dag komt tusschen die enkele N.V. waar volstorting op de aandelen bij de deelname plaats heeft gehad en de overige, representanten van de veel talrijker categorie, waar geen volstorting plaats gehad heeft.

Met de eerste, weinig talrijke, categorie wil dit artikel zich niet inlaten. Het is duidelijk, dat de positie van aandeelhouders in twee opzichten beter is: vooreerst, dat over het volle bedrag dat de aandeelhouder waagt hij dividend ontvangt, en de bekende cijfers toonen aan, dat dit dividend althans eenige vergoeding voor het ondernemersrisico omvat; en in de tweede plaats, dat de aandeelhouder niet voor de onverwachte moeilijkheid gesteld kan worden, het ongestorte gedeelte te moeten fourneren, een moeilijkheid die zoo wezenlijk is, dat een ondernemende assurantie-maatschappij zich een arbeidsveld heeft geschapen in het overnemen van dit risico en er een nieuwe verzekeringsbranche van maakte. Een nadeel ligt ook hierin, dat bij het opvorderen van stortingen een niet onbelangrijk aantal aandeelhouders in gebreke blijft; zoodat degenen die zich niet aan hun verplichtingen onttrekken, meer in de verliezen dragen, dan hun deel meebrengt. Ten aanzien van de Verzekeringsbank „Kosmos” vermeldde een tijdens de curateele per 30 Juni 1922 opgemaakte balans, dat van een totaal van f 2.430.000 dat van aandeelhouders opgevorderd moest worden een bedrag groot f 403.250 nog niet binnengekomen was; een voorloopige opgave van de onkosten, tijdens de curateele gemaakt, geeft te zien,

dat f 4000 is betaald aan advocaten voor honorarium over door hun tusschenkomst, maar toch buiten proces, binnengekomen bedragen.

Dergelijke ervaringen toonen, dat het te optimistisch is, om de verzekeren van twee N.V., elk met één millioen garantie, even veilig te achten, ofschoon dit millioen bij vennootschap A. ten volle gestort, en bij B. voor $\frac{9}{10}$ nog ongestort is.

Het komt voor, dat een N.V. van verzekering tweelei aandelen uitgegeven heeft, een serie waarop 10 pCt. gestort is, een andere waarop 20 pCt. gestort is. De directie pleegt dan uit de winst aan de aandeelhouders van beide categorieën zoodanig dividend toe te kennen, dat per honderd gulden gestort kapitaal telken evenveel krijgt. De onbillijkheid hiervan is duidelijk.

Wanneer A. gestort heeft 10 pCt. van f 1000, doch B. 20 pCt. van hetzelfde bedrag, dan mag, als het dividend op 8 pCt. bepaald wordt, niet B. f 160 en A. slechts de helft genieten, want beider risico staat gelijk. Hoogstens mag aan B. per aandeel over de meer gestorte één honderd gulden, een preferente rentevergoeding worden uitbetaald; overigens moet B. aan A. gelijkgesteld worden, want beiden wagen hetzelfde bedrag.

De hier bedoelde onbillijkheid wordt nog geaccentueerd, zoodra het deel van de beschikbare winst dat tot vorming van de statutaire reserve bestemd is, daarvoor niet meer aangewend wordt, maar opgespaard tot een bijzondere reserve, met deze bestemming, dat hieruit stortingen op de aandelen geschieden zullen, zoodra te zijner tijd een noemenswaardig bedrag bijeen zal zijn.

Een dergelijk systeem ontmoet men o.a. bij de N.V. „Brandverzekering-Mij. „Holland” te Dordrecht; waar aandeelhouders die oorspronkelijk gestort hadden f 1000 of 20 pCt. van f 5000, thans gecrediteerd staan voor f 1600; doch andere aandeelhouders van f 500 (= 10 pCt.) op f 800 zijn gekomen. Laatstgenoemden kunnen verlangen, dat in het vervolg een andere verdeling worde toegepast.

Op deze kwestie had ik destijds in een opstel in „De Economist”, Juli 1923, de aandacht gevestigd, en ik heb opgemerkt, dat het bestuur van de N.I.L.L.M. (Nederl.-Indische Levensverz. en Lijfrente Mij) blijkens de onlangs ingevoerde statutenwijziging mijn meening deelt. In een circulaire aan aandeelhouders van 26 Juli 1923 wordt gezegd, ten aanzien van nieuwe aandelen, waarop 25 pCt. gestort:

„Met toepassing van het denkbeeld, dat den laatsten tijd naar voren komt, nl. dat het gewenscht is, aandeelhouders voor een op zich te nemen obligo een speciale vergoeding te geven, is het mogelijk, aan deze aandelen een bevredigend rendement te verbinden.”

Door de reorganisatie is de regeling nu aldus geworden (artikel 18, Statuten):

„Jaarlijks wordt uit de winst aan aandeelhouders uitgekeerd een dividend van zoo mogelijk vijf procent over het bedrag van het gestorte en van één, hoogstens twee procent over dat van het niet gestorte geplaatste maatschappelijk kapitaal.”

Dit wordt dan aldus toegelicht:

„Jaarlijks wordt zoo mogelijk uitgekeerd 5 pCt. over het gestort bedrag ad f 125 en 1 pCt. over het niet-gestort gedeelte ad f 375—, d.i. te zamen f 10,— of 8 pCt. over het nieuwe geld ad f 125. In zeer gunstige jaren kan de bedoelde 1 pCt. nog iets worden verhoogd (tot maximum 2 pCt.).”

Op grond van welke haar bekend geworden geschriften de directie dezer maatschappij spreekt van een naar voren komen van het bewuste denkbeeld, weet ik niet; wellicht rekt zij daaronder ook, of misschien in de eerste plaats, het bedoelde opstel in „De Economist”. Andere uitingen in dienzelfden geest zijn mij wellicht ontgaan. Genoeg, door de N.I.L.L.M. is thans een voorbeeld gegeven; het moge trekken, waar de schrijver van een artikel slechts kan wekken.

Van dadelijk, practisch belang voor de eigen aandeelhouders is de maatregel van de N.I.L.L.M. niet.

omdat zij juist behoort tot die weinige instellingen, waar tot dusverre alle aandelen volgestort waren; zij wil slechts voor het vervolg de gelegenheid openstellen, in het aandelenkapitaal deel te nemen ook met gedeeltelijke verstoring.

Van veel meer belang voor hunne aandeelhouders zou het zijn, indien vennootschappen met uitsluitend niet-volgestorte aandelen dezen of een dergelijken maatregel alsnog invoerden. De aandeelhouders zouden aldus een kans krijgen, uit de put te komen, waarin zij buiten hun schuld geraakt zijn, waarbij ik naar de straks gegeven voorbeelden verwijs.

Wie destijds als oprichter deelgenomen heeft, dus zijn aandeel à pari verkregen heeft, hij mag van het bestuur der N.V. verlangen, dat het alle middelen in het werk stelt, om de koersen te verbeteren. Te meer, waar de koersen aan de innerlijke waarde der aandelen in het geheel niet beantwoorden, maar op een niveau beland zijn, dat meer aan een oogenblikkelijke paniekstemming doet denken, dan dat het overeenkomt met de wezenlijke verhoudingen. Het is mogelijk, N.V. aan te wijzen, waar de liquidatiewaarde van de aandelen van dien aard is, dat zij het 2- of 3-voud bedraagt van hetgeen op de aandelen gestort is, en het 8- of 10-voud van den feitelijken koers der stukken.

Dat aandeelhouders zich aldus ernstig benadeeld zien; dat de verkoopbaarheid van hunne stukken als het ware opgehouden heeft te bestaan, dit mogen de besturen niet uit het oog verliezen.

Wie aandeelhouder is in een aantal assurantienvennootschappen of onder aandeelhouders connectiën heeft en aldus een aantal balansen onder oogen gekregen heeft, hem trof sinds enkele jaren deze misstand van calamiteuze koersen bij ongeschokte innerlijke waarde.

Het gaat daarbij niet alleen over het directe belang der aandeelhouders. Het is een symptoom van den toestand van het Nederlandsche assurantiebedrijf.

Het is een ernstig verschijnsel, dat groote beteekenis heeft voor onze nationale welvaart. Want een bloeiende assurantiemarkt binnen zijn grenzen geconcentreerd te zien, een markt waar ook het buitenland veelvuldig gebruik van maakt, dit is een bron van belangrijke jaarlijksche inkomsten voor een land. In de 17e eeuw kon de stad Amsterdam daarvan meepraten; haar assurantiebedrijf was toen belangrijker dan dat van welke andere handelsstad ook; en haar assurantiebeurs bekleedde de eerste plaats nog lange jaren, nadat zij als koopstad voor Londen onder had moeten doen. Hoezeer zijn de tijden veranderd.

De beteekenis van het internationale assurantiebedrijf voor de betalingsbalans van een volk kan men ongeveer afleiden uit deze cijfers, ontleend aan het Zwitsersch bedrijf, blijkens het laatste officieele jaarverslag:

In 1920 bedroegen van de Zwitsersche verzekeringsmaatschappijen van alle branches: de ontvangen premien frs. 347.474.000, waarvan 63 pCt. uit het buitenlandsch bedrijf, nl. frs. 219.969.000.

Rekent men, dat de gemiddelde winst en het grootste deel der administratiekosten in Zwitserland blijft, dan mag men de jaarlijksche bate voor de betalingsbalans misschien wel op frs. 50.000.000 schatten!

Vóór den grooten oorlog placht het Duitsche bureau, het Kais. Aufsichtsamt für Privatversicherung, dan ook stelselmatig van alle Duitsche handelshuizen in overzeesche plaatsen inlichtingen in te winnen omtrent hun assurantiepolissen; om aldus een inzicht te krijgen, in welke van die plaatsen het Duitsche element omvangrijk genoeg geworden was, om een agentschap eener Duitsche verzekeringmaatschappij met kans op succes te kunnen vestigen.

De relaties, die verzekeringszaken bezorgen, zijn bovendien nuttig voor de scheepvaartbelangen van het land.

Zonder vrees voor tegenspraak kan echter getuigd worden, dat Nederland tegenwoordig een behoorlijk aandeel in het internationale assurantiebedrijf niet

heeft; erger, in het eigen land zijn niet de eigen assuradeuren nummer één; en ofschoon cijfers ontbreken, is het zelfs, helaas, zeer waarschijnlijk te achten, dat in steeds toenemende mate de *Nederlandsche verzekeringen*, en vooral aan brand- en zeeverzekeringen denke men, door vreemde assuradeuren gesloten worden. In cijfers weer te geven wat dit jaarlijks ons volk kost, is helaas niet mogelijk. Maar het is ongetwijfeld zeer belangrijk. Beschamend is het ook in niet geringe mate.

Wordt niet opgepast, dan gaat het nog verder bergafwaarts. Enkele jaren geleden likwiedeerde een oude en welgevestigde brandassurantiemaatschappij, de in 1790 opgerichte *Amsterdamsche Assurantie Compagnie voor Brand*. Het initiatief kwam van aandeelhouders, die inzagen dat de likwidatiewaarde der aandelen veel hooger was dan hun beurswaarde; en zij hebben niet tegenstaande het krachtige verzet van het bestuur hun wil doorgezet.

Thans komt wellicht de *Nederlandsche Lloyd*, opgericht in 1853, voor een zelfde feit te staan. De termijn waarvoor deze N.V. opgericht is, loopt 31 December a.s. af, en de aandeelhouders zijn opgeroepen om over de verlenging te beslissen. Het besluit vereischt een 2/3-meerderheid. Zal deze verkregen worden? Of zal bij velen zwaar de omstandigheid wegen, dat van deze aandelen de koers gezakt is tot 20 à 25 percent der nominale waarde en de balans- of innerlijke waarde de nominale verre overtreft? Likwidatie zou elken aandeelhouder van een zeer incurant bezit afhelfen, en om die reden aantrekken.

De toestand is ernstig. Het zou zéér te betreuren zijn indien de *Nederlandsche Lloyd* mocht komen te verdwijnen; maar verwonderen zou het niemand. Betreurd zou het worden door al wie in een bloeiend assurantiebedrijf een nationaal belang ziet: een bron van groote inkomsten, maar ook een erekrans in het zakenleven; men denke slechts aan de roemrijke geschiedenis, en aan de wereldpositie van Lloyds Underwriters op de Londensche Royal Exchange. Moeten daar nog meer Nederlandsche belangen verzekerd worden, dan nu reeds het geval is? De *Nederlandsche Lloyd* is een der weinige Nederlandsche compagnieën met een eenigszins belangrijk zeeverzekeringsbedrijf: de premieontvangst in 1921 was f 2.190.000; de premie der brandverzekeringen f 1.643.000.

Onze naamloze vennootschappen waren tot vóór de instelling van het Handelsregister tot geenerlei publicatie van gegevens verplicht. In de practijk werd dan ook niets gepubliceerd dan wat de directies kwijt wilden zijn, en dat was zéér weinig. Die gedragslijn heeft het belegend publiek op den duur van deze ondernemingen vervreemd. Ofschoon in de allerlaatste jaren hier en daar een directie eenigen meerderen omvang aan haar verslag heeft gegeven, ontbreekt er nog wel iets aan, en aan de Ned. Loyddirectie zij de raad hier gegeven, om, naar aanleiding van haar wensch, om haar mandaat op 3 December door de aandeelhouders verlengd te zien, in dit opzicht te breken met het verleden. Even zij nader aangeduid, wat nog ontbreekt.

Een veelvuldig voorkomend verschijnsel is, dat een assurantie-N.V. aandelen in andere maatschappijen en zusterinstellingen verwerft. De omstandigheid, dat de groote meerderheid der aandelen niet volgestort zijn, maakt dat tot een eigenaardige belegging. De *Nederlandsche Lloyd* heeft in hare balans onder de activa een post van f 57.764,— aan aandelen in andere assurantie-maatschappijen. De aandeelhouders vragen zich nu terecht af: „hoe groot is het totaal der verplichtingen, welke aan dit bezit verbonden zijn?” Niets wordt daaromtrent meegedeeld. De accountants rapporteeren: „het bedrag vertegenwoordigt de intrinsieke waarde”. Ja, wat is daarmee bedoeld? De likwidatiewaarde of de feitelijke beurswaarde? Is het laatste het geval, is dus reeds de nominale waarde van het gestorte een veelvoud van gezegde totaal, dan levert de vermenigvuldiging daarvan met bijv. 10,

om op het totaal der verplichtingen bij volstorting te komen, een zeer belangrijk bedrag op.

Neemt men een gunstiger onderstelling aan, dat met innerlijke waarde de nominale waarde of zelfs de likwidatiewaarde is bedoeld, dan is de positie minder bezwarend, maar dan is de balans eenigszins geflatteerd.

Ook te dezer zake is het noodig, dat naast het belang van aandeelhouders het belang van het verzekerd publiek niet uit het oog verloren wordt. Van dit standpunt beschouwd is het een ongewenschte toestand, zoo een assurantievennootschap aandeelen bezit van andere vennootschappen, waaraan nog verplichtingen tot volstorting verbonden zijn. De volstorting toch wordt noodig door bijzondere rampen of een exceptie-nelle conjunctuur, dus op een oogenblik dat het bedrijf zelf ook moeilijke tijden doormaakt, en niets te missen heeft. Aldus kunnen bij de bijstorting moeilijkheden ontstaan; en het is niet overdreven, te constateeren, dat met elk aandeel, dat uit particulier bezit overgaat in het bezit van een zusterinstelling de waarborg voor de verzekerden verzwakt. Een voorbeeld van zulk een overdracht in het groot heb ik in bovengenoemd „Economist”-artikel aangewezen.

Stond ook hier te lande, zooals in Zwitserland, Groot-Britannië of elders, het assurantiebedrijf onder eenige controle, het zou zeker tot de taak van het controle-orgaan behooren, te waarschuwen tegen deze toestanden.

Al wie aandeelhouder in de Nederlandsche Lloyd is, en niet uitsluitend let op het dadelijke voordeel, maar het in-stand-houden van een Nederlandsche oude en bloeiende verzekeringsmaatschappij wenschelijk voor de gemeenschap en dus indirect ook voor zichzelf acht, hij steune in de vergadering op 3 December a.s. het bestuur en stemme vóór de verlenging der maatschappij. Maar tevens worde met nadruk verlangd, dat bij het betreden van den weg der publiciteit de directie niet halverwege blijve staan; maar zulke kardinale punten, als hier besproken, in het belang van aandeelhouders en het verzekerd publiek beide opheldere.

Gaat de Nederlandsche Lloyd verdwijnen, komen voor hare polissen nog meer Engelsche in de plaats, wat moet er dan gebeuren als in de toekomst Lloyds de handen eens van ons mocht aftrekken?

Mr. W. H. A. ELINK SCHUURMAN.

's-Gravenhage, 23 November 1923.

DE ZILVERPRIJS TIJDENS EN NA DEN OORLOG.

I.

Zooals men eenigen tijd geleden in de bladen heeft kunnen lezen, heeft de regeering van de Vereenigde Staten dezen zomer de zilveeraankopen, die zij sedert geruimen tijd krachtens artikel 2 van de zoogenaamde *Pittman Act* van 23 April 1918 placht te doen, definitief beëindigd. Hiermede is het merkwaardige hoofdstuk uit de nieuwere geschiedenis van het zilver, dat met het uitbreken van den wereldoorlog een aanvang nam, voorloopig afgesloten. De volgende regelen hebben ten doel in groote lijnen een overzicht te geven van de ongeëvenaarde prijschommelingen, die het witte metaal in deze periode vertoond heeft, en van de oorzaken, welke tot die schommelingen hebben geleid. In aansluiting daaraan mogen dan tot besluit enkele opmerkingen over de vooruitzichten van het zilver een plaats vinden.

In de maand Juli 1914, aan den vooravond van den wereldoorlog, bedroeg de zilverprijs te Londen gemiddeld iets meer dan 25 pence per ons; te New York beliep hij gemiddeld 56 (dollar)cent.¹⁾ Verge-

¹⁾ Gelijk bekend, wordt de zilverprijs te Londen genoteerd per ons troy standaardgehalte, te New York per ons troy fijn. Het ons troy bevat ongeveer 31.1 gram. In Londen kent men twee noteringen, die voor „cash delivery” en die voor „forward delivery”. De in dit opstel genoemde Londensche prijzen zijn alle noteringen voor „cash delivery”.

leken bij de noteringen uit de jaren 1910 tot en met 1913, toen de prijs te Londen gemiddeld 26³/₁₆ d. en te New York gemiddeld 57,8 c. bedroeg, waren deze cijfers zeker niet hoog te noemen. Niettemin brokkelde de zilverprijs gedurende het eerste oorlogsjaar toch nog eenigszins af. In Juli 1915 werd te Londen een gemiddelde van 22¹/₂ d., te New York een gemiddelde van 48,5 c. genoteerd. Daarna begon de prijs echter gestadig op te loopen; het gemiddelde voor 1916 bedroeg te Londen 31⁵/₁₆ d., te New York 67 c. In Januari 1917 was de prijs te Londen tot 36⁵/₈ d., te New York tot 77 c. gestegen; in September van dat jaar werd te Londen een gemiddelde van 50¹/₂ d., te New York een gemiddelde van \$ 1 genoteerd. Hierna trad weliswaar een tijdelijke reactie in, maar op 24 April 1918 bedroeg de prijs te Londen toch al weer 49¹/₂ d., terwijl men in New York opnieuw \$ 1 boekte. Ongeveer op dat niveau bleef de zilverprijs zich bewegen tot Mei 1919, toen een nieuwe scherpe stijging inzette, die den prijs met sprongen opvoerde tot gemiddeld 85 d. in Februari 1920 te Londen, en gemiddeld \$ 1,34 in Januari 1920 te New York. Het hoogste cijfer werd te Londen genoteerd op 11 Februari 1920 met 89¹/₂ d. Dat was nagenoeg 48 procent méér dan het gemiddelde van den Londenschen zilverprijs in 1871, het jaar dat voorafging aan de groote en langdurige daling van den prijs van het zilver, welke in het laatste vierde deel der negentiende eeuw zooveel opzien verwekte. Dat de stijging te Londen iets langer duurde dan te New York, hield verband met de scherpe daling, die de sterlingkoers in dezen tijd ten opzichte van den dollar vertoonde.

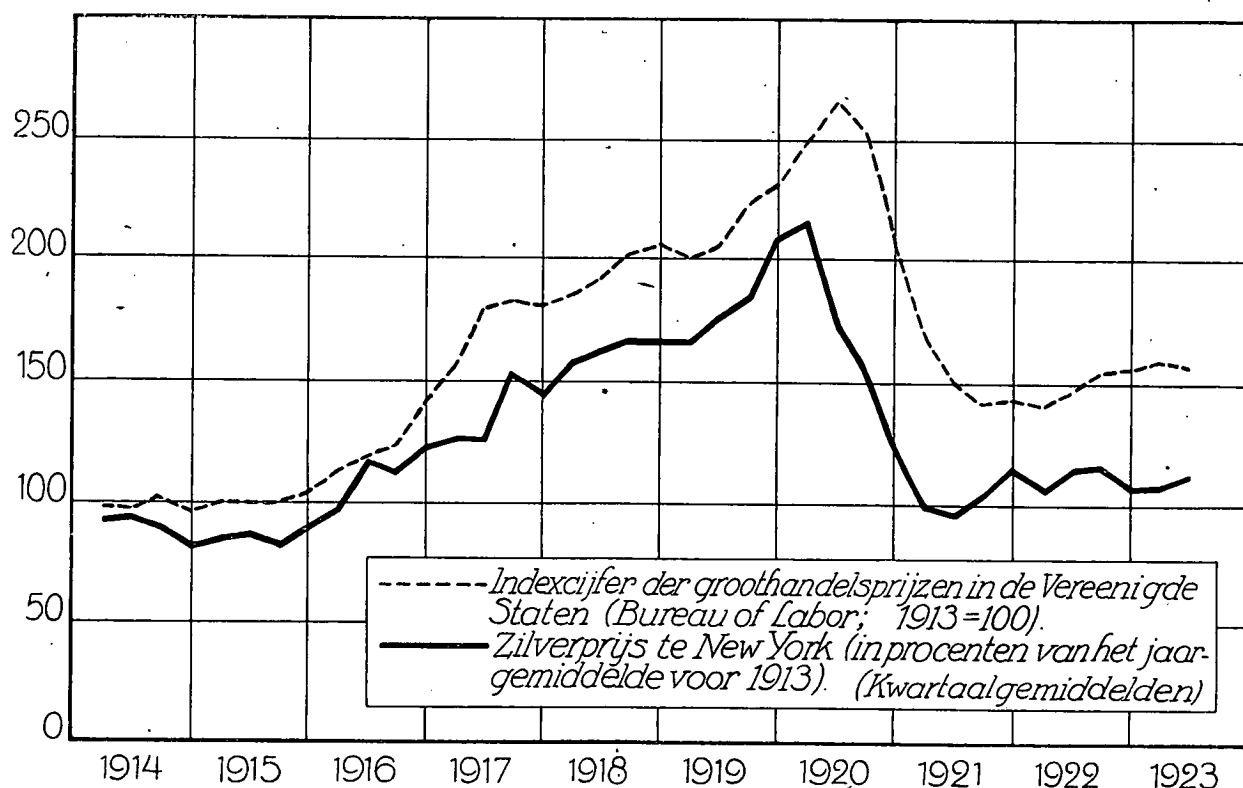
Weinig minder omvangrijk dan deze stijging van den zilverprijs was de daling, die er op volgde. In Maart en April 1920 begon de notering reeds zeer beduidend af te brokkelen. In Mei daaraanvolgende bedroeg zij in Londen gemiddeld 60 d., in New York \$ 1,03. En in December van datzelfde jaar werd te Londen nog slechts een gemiddelde van 41¹/₂ d. bereikt, terwijl men in New York 65 c. noteerde. Op dat niveau heeft de zilverprijs zich sindsdien met betrekkelijk geringe schommelingen gehandhaafd. Het gemiddelde voor de jaren 1921 en 1922 bedroeg in New York respectievelijk 63 c. en 68 c. In Londen beliep het 36⁷/₈ d. en 34⁷/₁₆ d. Dat de Londensche prijs in deze laatste jaren schijnbaar eenigszins terugliep, terwijl de New Yorksche notering tamelijk constant bleef, en in 1922 zelfs een stijgende tendens vertoonde, houdt verband met de inmiddels ingetreden verbetering van den sterlingkoers tegenover den dollar.

Het is niet te verwonderen dat deze prijsfluctuaties in ruimen kring de aandacht hebben getrokken. Vooral de stijging van den zilverprijs in 1917 en 1919 heeft veel van zich doen spreken en tal van pennen in beweging gebracht. Men heeft deze stijging destijds voor een deel wel toegeschreven aan de daling in de zilverproductie, welke na het uitbreken van den wereldoorlog intrad. Daarover dus in de eerste plaats een kort woord.

Onderstaand staatje geeft een beeld van de wereldproductie van zilver sedert 1901.

Wereldproductie van zilver.
(In miljoenen ounces fijn)

Jaar	Bedrag	Jaar	Bedrag
1901	173	1912	224.3
1902	162.8	1913	223.0
1903	167.7	1914	168.4
1904	164.2	1915	184.2
1905	172.3	1916	168.8
1906	165	1917	174.2
1907	184.2	1918	197.4
1908	203.1	1919	174.5
1909	212.1	1920	174.2
1910	221.7	1921	175.3
1911	226.2	1922	193.2

Uit deze cijfers blijkt dat de zilverproductie sedert 1913 inderdaad niet onbelangrijk is afgenomen. De jaarlijksche productie heeft in de periode 1914 tot en met 1919 gemiddeld 177.9 miljoen oz. beloopt, of, ruim 18 procent minder dan in de zes daaraan voorafgaande jaren, toen zij gemiddeld 218.5 miljoen oz. bedroeg. Of deze vermindering grooten invloed op de prijsbeweging van het zilver heeft uitgeoefend, valt echter sterk te betwijfelen. Wanneer men de productie uit de jaren na den oorlog eens niet met de abnormaal hoge cijfers uit het tijdvak 1908 tot en met 1913, maar met de gemiddelden uit vroegere perioden vergelijkt, dan blijkt dat de zilverproductie na 1913 nog altijd zeer aanzienlijk te noemen is. In de jaren 1901 tot en met 1907 beliep zij gemiddeld 169.9 miljoen oz. De periode van 1896 tot en met 1900 geeft een jaargemiddelde van 165.7 miljoen oz., die van 1891 tot en met 1895 een jaargemiddelde van 158.9 miljoen oz. te zien. Vóór 1891 waren de cijfers zeer veel lager. Bovendien heeft de totale zilvervoorraad der wereld in den loop der jaren een dusdanigen omvang aangenomen (men heeft de totale wereldproductie tot en met 1913 wel op ruim 11.500 miljoen oz. geschat, waarvan 2.575 miljoen oz. in muntvorm aanwezig geweest zouden zijn), dat het voor het aanbod op de zilvermarkt slechts van betrekkelijk ondergeschikt belang kan zijn, of aan dien voorraad jaarlijks enkele tientallen millioenen ounces meer of minder worden toegevoegd. Deze opvatting vindt steun in de omstandigheid, dat de zilverprijs zich in het jaar 1914, toen de productie plotseling zeer sterk terugliep, duidelijk in neergaande richting bewoog, zoodat in het feit dat de scherpe prijsdaling, die het zilver in 1920 en in het begin van 1921 te zien heeft gegeven, niet met een stijging der productie gepaard gegaan is. In de beide laatstgenoemde jaren bleef de zilverproductie zelfs nog iets beneden het jaargemiddelde van de periode 1914 tot en met 1919.

Men mag dan ook, naar het mij voorkomt, veilig aannemen dat de afneming van de zilverproductie bij de prijsbeweging die het witte metaal sinds 1914 vertoond heeft, geen rol van doorslaande beteekenis heeft gespeeld. In elk geval moet de invloed van die afneming, voor zoover hij merkbaar moge zijn geweest, niet alleen in de jaren 1920 en 1921, maar ook in de vijf daaraan voorafgaande jaren, veel meer dan gecompenseerd zijn door de werking van één of meer krachtige factoren in tegengestelde richting. Wanneer

men namelijk de fluctuaties die de zilverprijs sedert het uitbreken van den oorlog vertoond heeft, ietwat nauwkeuriger beschouwt, wordt het al spoedig duidelijk dat die prijs zich, óók in de jaren 1915 tot en met 1919, niet op een hoog, maar veelmeer op een betrekkelijk laag niveau bewogen heeft. Dit vereischt eenige nadere toelichting.

Het is algemeen bekend, dat de waarde van het geld tijdens en na den oorlog, in Engeland zowel als in de Vereenigde Staten, aan belangrijke veranderingen onderhevig is geweest. Aanvankelijk trad een ernstige gelddepreciatie in, die haar uitdrukking vond in een krachtige stijging van het algemeen prijsniveau. In den loop van 1920 kwam die gelddepreciatie echter tot staan, om voor een belangrijke stijging van de waarde van het geld plaats te maken. Deze stijging kwam uit den aard der zaak weder in een daling van het algemeen prijsniveau tot uitdrukking.

De bedoelde veranderingen in de koopkracht van het geld zijn oorzaak dat de marktnoteringen van het zilver, op zichzelf beschouwd, slechts een zeer gebrekkigen indruk geven van de waardeschommelingen, die dit metaal sedert het uitbreken van den oorlog heeft ondergaan. Wie zich van die schommelingen een zuiver beeld wil vormen, dient het beloop van den zilverprijs te vergelijken met de bewegingen van het algemeen prijsniveau, zooals deze zich weerspiegelen in de fluctuaties van het indexcijfer der groothandelsprijzen.

In de hierboven afgedrukte grafiek geeft de volgeteekende curve een beeld van de beweging der New Yorksche zilvernotering van 1914 tot 1923. De gestippelde lijn wijst het beloop van het indexcijfer der groothandelsprijzen in de Vereenigde Staten aan. Om de beweging van de beide lijnen onderling vergelijkbaar te maken, is de zilverprijs uitgedrukt in procenten van het jaargemiddelde voor 1913.

Een enkele blik op de grafiek is voldoende om de treffende overeenstemming te doen zien, die tusschen het beloop van de beide curven bestaat. Zowel de stijging van den zilverprijs in de jaren 1915 tot 1920, als de daling, die in het begin van laatstgenoemd jaar inzette, correspondeeren, in zeer belangrijke mate met de bewegingen van het algemeen prijsniveau. Voorzover dat het geval is, is er aan de schommelingen van den zilverprijs niets merkwaardigs. Zij zijn eenvoudig het uitvloeisel van de wijzigingen in de koopkracht van het geld, en duiden niet op veranderingen

in de waarde van het zilver. Van deze laatste is alleen sprake voor zoover de fluctuaties van den zilverprijs van de beweging van het algemeen prijsniveau *afwijken*.

Wanneer wij, hieraan indachtig, nogmaals een blik slaan op de twee prijscurven, dan trekt het de aandacht dat de zilvercurve zich voortdurend op een lager niveau beweegt dan de lijn van het indexcijfer der groothandelsprijzen. In het algemeen is het zilver dus tijdens en na den oorlog niet zooveel in prijs gestegen, als men op grond van de depreciatie van het geld verwachten zou. Voorts is ook zeer opmerkelijk dat de zilvercurve in de tweede helft van 1914 een dalende beweging vertoont, terwijl de lijn van het algemeen prijsniveau vrijwel op dezelfde hoogte blijft; dat de zilverlijn van het voorjaar van 1918 tot het voorjaar van 1919 nagenoeg horizontaal loopt, terwijl de groothandelsprijzen voortgaan te stijgen; en dat de daling van den zilverprijs in 1920 een vol kwartaal eerder inzet, dan die van het algemeen prijsniveau. Deze verschillen moeten zich uit bijzondere, bij het zilver zelf gelegen oorzaken laten verklaren.

(Slot volgt.)

A. M. DE JONG.

DE VERDEELING VAN HET INKOMEN IN AMSTERDAM.

Mr. Dr. J. H. van Zanten te Amsterdam schrijft ons:

Uit het overigens zoo belangwekkende artikel van Mr. Stapel in het No. van 14 November jl. zou zeer gemakkelijk een misverstand kunnen ontstaan, waarop ik mij verplicht acht de aandacht te vestigen.

Als men in de laatste alinea van blz. 975 leest: „Het is duidelijk dat de groote veranderingen plaats vinden in de beide hoofdgroepen, die van de laagste en die van de hoogste inkomens” en als men de grafieken op blz. 976 en 977 aanschouwt, zou men den indruk krijgen, alsof te Amsterdam de lage inkomens sterk zijn toegenomen, de hooge sterk zijn gedaald, de middengroepen gelijk zijn gebleven.

Dit nu is geenszins juist. De sterke stijging der lage inkomens, ook in procenten van het totaal-bedrag der inkomens, heeft, waar de middengroepen ongeveer gelijk gestegen zijn als het totaal, doch de hoogste groep na een aanvankelijke stijging *een weinig beneden het niveau van 1917/18 is gedaald*, het percentage van deze laatste groep sterk naar beneden gedrukt. Het is dan ook zóó, dat alle groepen behalve de hoogste een stijging vertoonen, de lage zelfs een zeer sterke, de hoogste echter niet een sterke, maar een geringe daling. Dit kan uit een percentsgewijze berekening als de heer Stapel geeft, niet blijken; hiervoor moet men de percentsgewijze stijging voor elke groep afzonderlijk berekenen op de volgende wijze:

Inkomensgroep	Stijging in %, van het bedrag van 1917/18.			
	1918/9	1919/20	1920/21	1921/22
f 1200—5000..	27,8	98,1	200,2	383,2
„ 5000—10000..	19,6	48,0	92,0	124,1
„ 10000—20000..	13,7	32,9	50,4	58,0
boven f 20000..	6,9	- 7,0	25,4	- 9,6
Totaal....	13,6	30,6	108,7	116,2

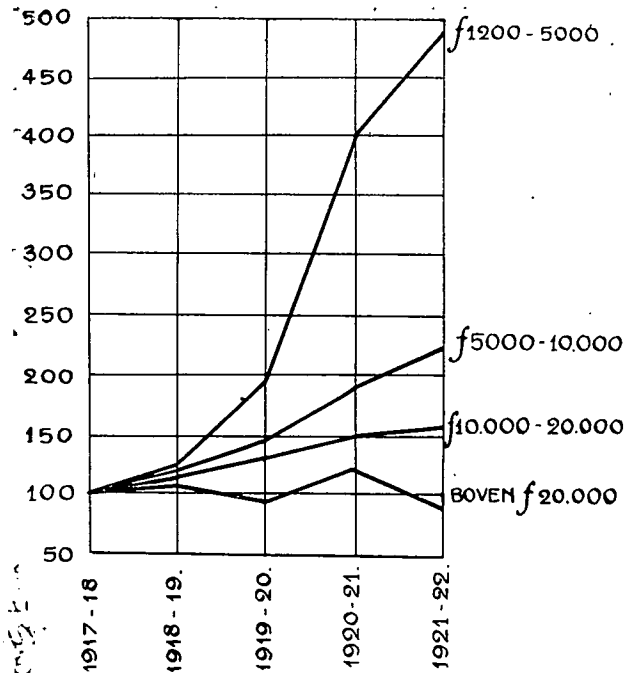
(Bovenaan de volgende kolom grafisch voorgesteld.)

Men zal toegeven, dat dit een geheel ander beeld geeft dan de grafieken van den heer Stapel, die voor zijn doel, nl. de andere verhouding aan te toonen, die voor iedere groep in de laatste vijf jaar is ontstaan *ten opzichte van het totaal*, nuttig mogen zijn, maar die de voorstelling wekken van gelijk blijven van de middengroepen en sterke daling van de hoogste, *ieder op zichzelf beschouwd*. En tegen deze voorstelling wilde ik even waarschuwen.

VAN ZANTEN.

* * *

Naschrift. — Mr. Dr. van Zanten is pessimistisch; het misverstand dat hij vreest zou, naar mijn meening, slechts bij zeer oppervlakkige lezing kunnen ontstaan. Een en andermaal toch wordt in het artikel vastgesteld, dat we ons bezig houden met *proportioneele* vergelijkingen en bij het maken van de ge-

volgtrekkingen wordt herhaald, dat de groep van de lage inkomens *proportioneel* in betekenis wint en die van de hoogste inkomens *proportioneel* terrein verliest. Steeds is het geheel, het totaal inkomens, punt van uitgang; ons onderwerp was „de verdeling van het inkomens in Amsterdam.”

De heer Van Zanten wil iets anders. Voor hem is niet het totaal inkomens van elk belastingjaar uitgangspunt; maar, voor elke inkomensgroep, het in gulden uitgedrukt bedrag van het inkomens van het eerste vergelijkingsjaar 1917/18.

Deze opstelling is zeker van belang — en haar uitwerking verdient alle aandacht, — maar zij was in ons artikel niet aan de orde gesteld. Naar mijn meening is er dan ook geen aanleiding te waarschuwen tegen een voorstelling, die niet is gegeven.

Met betrekking tot de door den heer Van Zanten opgestelde beweringen worde nog het volgende opgemerkt.

Wanneer we voor het oogenblik aannemen, dat de eindcijfers van de voorloopige statistiek van de verschillende jaren alle in dezelfde verhouding staan tot den eindstand van de aanslagsregeling, dan zien we dat het totaal inkomens bedraagt:

1917/18	.....	f 262.000.000.—
1918/19	.....	„ 296.000.000.—
1919/20	.....	„ 332.000.000.—
1920/21	.....	„ 530.000.000.—
1921/22	.....	„ 549.000.000.—

Met deze cijfers voor oogen moet men aannemen, of dat het werkelijke inkomens in Amsterdam in een tijdsverloop van 4 jaar meer dan verdubbeld is, of dat de rekeneenheid, waarin het werkelijke inkomens hier uitgedrukt is, in meerdere of mindere mate is gedeprimeerd. Het is duidelijk, dat alleen in het eerste geval een opstelling op de basis van een in gulden uitgedrukt inkomensbedrag voor 1917/18, een geheel zuivere voorstelling geeft.

Mede met het oog hierop hebben wij aan *proportioneele* vergelijkingen de voorkeur gegeven.

A. STAPEL.

DE CHINEEZEN AAN BOORD VAN ONZE KOOPVAARDIJVLOOT — EN DE BIOLOGIE.

Mejuffr. Dr. J. van Anrooy schrijft ons:

De gelegenheid heeft mij ontbroken, reeds eerder met een enkel woord de aandacht te vestigen op een bewering in het betoog, door den heer Mörzer Bruyns op de vergadering van „Staatshuishoudkunde en Statistiek gehouden, een betoog, dat tot strekking had aan te toonen, hoezeer wij, sedert de, laten wij hier

maar kortweg zeggen „sociale” periode, bezig zijn, in biologischen zin onze West- en Midden-Europese rassen te verzwakken en te verslappen. Het gevolg van deze verslapping zou dan zijn: immigratie van menschen-van-een-hooger-niveau naar de verzwakte landen.

Nu heb ik in het minst geen neiging, om biologischen redeneeringen of theorieën haar beteekenis voor de beoordeeling van economisch-sociale vraagstukken te ontzeggen. Integendeel: ik droom met velen van de wellicht lateren geslachten mogelijke synthese van de economie met de haar na verwante vakken tot een werkelijke sociologie. En ik ben ook van meening, dat wij, ook zoolang wij die synthese niet hebben bereikt, toch ons in onze economische beschouwingen in alle opzichten open en ontvankelijk moeten houden voor natuurwetenschappelijke waarnemingen, die ons wijzer en voorzichtig kunnen maken.

Voorzichtig moeten we echter ook in een andere richting zijn: in het trekken van al te weidsche conclusies, het al te simplistisch verklaren van een economisch feit uit biologisch-eugenetische oorzaken.

De heer Mörzer Bruyns juicht in het algemeen dan immigratie toe, wanneer menschen toevloeien, die tenminste op hetzelfde peil staan als de inheemsche bevolking en hij nam als een zijner voorbeelden voor Nederland: het succes van het varen van Chineseesche schepelingen, vooral stokers, aan boord van de voor de tropen bestemde schepen.

Hem is door reeders en gezagvoerders verklaard, dat het Chineseesche personeel ijverig en betrouwbaar is, wat van de Nederlandsche stokers vooral, door wie veel „gekankerd” en gesaboteerd wordt, niet gezegd kan worden. Hem is medegedeeld, dat de Nederlandsche scheepvaart naar Oost-Azië niet meer mogelijk is zonder Chineseesche stokers.

Ja, dit is ook mij bekend. Wel heeft men, ook wat de Chineezzen betreft, reeds moeilijker tijden gekend, toen zij — gedurende den oorlog — niet in voldoende aantal te krijgen waren en in de Vereenigde Staten met open armen ontvangen werden. Maar over het algemeen kon men van hen zeggen en men kan het nog, dat hun groote dociliteit, hun gelijkmatigheid, van groote beteekenis zijn voor de rust en den prettigen geest in de machinekamer. En het was daarom ook in mijn oogen volkomen begrijpelijk, dat de reeders, wie het aanging, zich in 1918/1919 in den Loonraad in de Vervoerbedrijven met groote voorzichtigheid geuit hebben, toen de vertegenwoordigers der vakvereenigingen op vermindering van het aantal Chineezzen aandrongen.

Maar mogen wij nu hieruit zoo maar kortweg de conclusie trekken, dat de oorzaak moet schuilen in het „hooger niveau” der Chineseesche schepelingen en het inzakken der Nederlanders?

Ik heb het, nuchterder, altijd zóó begrepen en mij daarbij d'accord bevonden met de ondervindingen der practici van één der Chineezzen varende reederijen.

Het beroep van stoker-op-zee is er in het verloop van de ontwikkeling der groote stoomvaart niet aantrekkelijker op geworden. In het bijzonder geldt dit voor de vaart op de tropen.

Zoolang nu onze groote havensteden toenemende verdienstgelegenheid aan den wal boden — en dit was toch over het algemeen van het begin der 20e eeuw tot na het einde van den wereldoorlog het geval — werd zeer begrijpelijk het aanbod van Hollandsche stokers quantitatief, maar nog meer kwalitatief, hoe langer hoe geringer.

Ik verwed er een lief ding om: wanneer de leden der Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek, die in Rotterdam onder het gehoor van den heer Mörzer Bruyns zaten, eerst eens de stookplaat en wat erbij behoort, van een groote Indijsche boot in oogenschouw hadden kunnen nemen en dan voor de keus werden gesteld, handlanger op Werkspoor of een andere fabriek of 2e stoker te worden,

dat zij dan de fabriek boven het „ruime sop” zouden verkiezen!

Zoo moet m.i., wil men billijk oordeelen, de kwestie der Chineezzen op onze vloot worden gezien.

Zij staat er nu geheel anders voor dan een jaar of drie, vier geleden. Toen was er geen werkloosheid van belang, nu zou het in ieder opzicht buitengewoon wenschelijk zijn, wanneer men werklooze Nederlanders in de plaats der Chineezzen kon stellen. Maar al zou het aanbod van Hollanders nu ook al groot genoeg zijn, daarmee heeft men nog geen betrouwbaar stokerspersoneel van goede kwaliteit terug. Dit moet eerst weer gekweekt worden. En dan nog blijven de objectieve bezwaren: dat de over het algemeen in zijn werk zoo lijdzame Chinees tegen den dienst op de stookplaat, vooral in de tropen, beter is opgewassen dan de Hollander of de Engelschman, die „onderin” eveneens en al veel langer door Oost-Aziaten en Lascaren verdronken is.

Meer dan ergens anders is aan boord een goede samenwerking tusschen en in de verschillende diensten niet alleen van het hoogste belang, maar ook moeilijk. Wie dit weet, zal stellig niet durven oordeelen, dat, nu er veel werklooze Nederlanders zijn, die als stokers zouden kunnen varen, de Chineezzen nu meteen maar moeten verdwijnen.

Echter doen wij verstandig, ons oordeel over deze kwestie voorloopig van biologische theorieën of hypothesen vrij te houden.

JOSEPHINE VAN ANROOY.

November 1923.

* * *

N a s c h r i f t. Mijn betoeg in de Verg. v. St. en St. had tot strekking aan te toonen, dat volksverhuizing alléén zal plaats vinden, als er door de een of andere oorzaak een lager niveau is in het immigratieland, zooals b.v. mindere bevolkingsdichtheid, gebrek aan leiders, o.i.d.

Zoo ontstond de vraag, welke oorzaak in ons land bestaat voor het binnenkomen van de vreemde arbeidskrachten en kwam ik tot de conclusie, dat het voor immigratie vereischte niveau-verschil moet gevonden worden in het verschil in werklust en betrouwbaarheid tusschen de vreemden en ons eigen volk.

De vreemden erkennen nl. tegenover rechten ook plichten te hebben, bij een gedeelte van ons volk wordt dit (zij het tijdelijk) te weinig erkend.

Ik illustreerde dit met het voorbeeld van de Chineezzen aan boord, omdat het kleine maatschappijtje op een schip een duidelijk beeld geeft.

Toegejuicht heb ik die immigratie allerminst, alléén gezegd, dat zij niet af te keuren valt, omdat de geest van onze eigen menschen er beter van moet worden en dat de leiders der vakbonden het zelf in hun macht hebben om aan deze immigratie een einde te maken, door het openlijk bevorderen der erkenning van „plichten tegenover rechten”.

't Eenige wat ik van de biologie der Chineezzen-kwestie heb betoegd is, dat zij hier niet trouwen, dus biologisch geen gevaar opleveren voor ons volk.

A. G. MÖRZER BRUYNs.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand October 1923, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van October 1922.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten in totaal op f 1.156.273.053, waarvan f 792.402.814 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het leeningsfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geen verzwaring van belastingdruk medebrachten — is in totaal eene som van f 1.497.322.344 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De inkomsten ten bate van het „Leeningsfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 9.320.472, waar-

door de raming met f 1.580.472 is overschreden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 36.049.127 op tegen f 47.806.722 in October 1922 en vertoonen mitsdien een achteruitgang van f 11.757.595. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 2.261.210.

De opbrengst over de eerste tien maanden van dit jaar bleef bij de opbrengst in de overeenkomstige maanden van 1922 een bedrag van f 25.744.930. ten achter, terwijl de raming met een bedrag van f 16.879.756 werd overschreden.

In vergelijking met October 1922 vertoonden in October 1923 de grondbelasting, de personeele belasting, de wijn-, de zout-, de bier- en de tabaksaccijns, de registratierechten, de invoerrechten en de statistiekrechten een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de overige directe belastingen, de suiker-, de gedistilleerd- en de geslachtaccijns, de zegelrechten en de loodsgelden.

Evenals de vorige maand is ook ditmaal opvallend de geringe bate uit de inkomstenbelasting tegenover de ontvangsten uit dit middel in de overeenkomstige maand van het vorig jaar. Tegenover een opbrengst van f 13.270.764,— in October 1922 staat thans een opbrengst van f 7.863.532,— (raming f 5.833.333,—). Bij de vergelijking van de ontvangsten uit de inkomstenbelasting over de eerste tien maanden van 1922 en 1923, worde er op gewezen, dat de bedragen zich als volgt over de verschillende dienstjaren splitsen:

	Jan. t/m. Oct. 1922	Jan. t/m. Oct. 1923
1920/1921	f 7.164.031	f 2.387.466
1921/1922	„ 95.608.103	„ 15.958.297
1922/1923	„ 8.000.744	„ 63.511.846

Over de eerste tien maanden van dit jaar blijft de inkomstenbelasting een bedrag van f 23.449.920,— bij de opbrengst in de overeenkomstige maanden van het vorig jaar ten achter, terwijl in dat tijdvak de raming met een bedrag van f 29.225.793 werd overschreden.

Gaf in de vorige maand de grondbelasting eene mindere opbrengst van f 85.416 te boeken, in de afgelopen maand is uit deze belasting een bedrag van f 97.697 meer ontvangen. Ook de personeele belasting geeft eene hogere opbrengst van f 712.537. Over de eerste tien maanden blijven deze middelen respectievelijk f 444.276 en f 3.076.105 bij de raming ten achter.

De dividend- en tantiëmebelasting liep terug van f 4.612.067 op f 979.004. Eene bijzondere reden voor dezen belangrijken teruggang van f 3.633.063 is niet op te geven.

De vermogensbelasting bracht f 108.452 minder op dan in October 1922. Over de eerste tien maanden blijven de ontvangsten uit deze belasting ruim 4½ miljoen gulden bij de opbrengst in de overeenkomstige maanden van het vorig jaar ten achter. Het nadeelig verschil met de raming bedraagt in het tijdvak Januari t/m. October 1923 ruim 1.3 miljoen gulden.

Wat de opbrengst van den suikeraccijns betreft, kan opgemerkt worden, dat de hoge suikerprijzen den tusschenhandel weerhouden van het opdoen van voorraden, hetgeen eenigen achteruitgang (f 176.019) veroorzaakt in de opbrengst over October 1923 in vergelijking met de ontvangsten uit dit middel in October 1922.

Tegenover een opbrengst van den wijnaccijns in October 1922 van f 115.796 staat in de afgelopen maand een ontvangst van f 47.296. De oorzaak van dezen belangrijken achteruitgang is niet bekend; vermoedelijk is de achteruitgang van toevalligen aard.

De voortdurende vermindering van de opbrengst van den gedistilleerdaccijns — welke vermindering in de afgelopen maand f 244.224 bedroeg — wijst er op, dat frauduleuze vervaardiging van gedistilleerd nog niet afneemt.

De verhooging van de opbrengst van den bieraccijns is wellicht ten deele het gevolg van den aanmaak van

groote voorraden in verband met de aangekondigde verhooging van den accijns. De verhooging bedroeg in de afgelopen maand f 98.596. Over de eerste tien maanden is de opbrengst f 346.223 hooger dan in de overeenkomstige periode van het vorig jaar; de raming werd in dat tijdvak met f 920.636 overschreden.¹

De tabaksaccijns leverde in de afgelopen maand f 244.225 meer op dan in October 1922, doch bleef als gevolg van de malaise met een bedrag van f 105.994 bij de raming ten achter.

Van de middelen, die in verband staan met den handelsconjunctuur, brachten de invoerrechten en de statistiekrechten respectievelijk f 125.634 en f 47.727 meer op; daarentegen liepen de loodsgelden met een bedrag van f 20.563 terug. De vermeerdering van de invoerrechten is misschien ten deele veroorzaakt door de vrijmaking van groote partijen thee in verband met het aangekondigde wetsontwerp tot verhooging van het invoerrecht op thee.

Betreffende de middelen, die meer in het bijzonder den toestand in het zakenleven weerspiegelen, valt op te merken, dat de zegelrechten met een bedrag van f 167.588 bij de opbrengst in October 1922 ten achter bleven; de registratierechten kwamen van f 1.284.175 op f 1.552.385. Deze laatste verhooging wijst natuurlijk geenszins op eene verbetering in den toestand van het zakenleven.

Ten slotte worde nog vermeld de teruggang van de opbrengst van de belasting op gouden en zilveren werken. Tegenover een opbrengst van f 92.493 in October 1922 staat in de afgelopen maand een opbrengst van f 81.260. Deze achteruitgang is als een gevolg van de malaise aan te merken.

De totaalindruk van den middenstaat is niet onbevredigend te noemen, voorzover de totaalopbrengst de raming met f 2.261.210 heeft overschreden.

AANTEKENINGEN.

Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam. —

Onlangs is gepubliceerd het indexcijfer van de kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam over September 1923. Het vertoont tegen zijn voorganger een daling van 0,2 pCt. en bedraagt thans 81, waarmede het nog 0,3 pCt. boven het in Maart jl. bereikte laagtepunt van 80,7 pCt. blijft.

	Voeding	Rest	Totaal	Stijging en daling in perc. sedert Mrt. '20		Indexcijfer
				Voeding	Rest	
Gemiddelde wekelijkse uitgave per gezinseenheid ¹⁾ in gulden in Mrt. '20	f 5,56½	f 5,70½	f 11,27			100
Bedragen, welke p. gezinseenheid zouden zijn uitgegeven, indien besteed aan hetzelfde als in Mrt. 1920, in:						
Juni 1920	„ 5,75½	„ 5,78½	„ 11,54	3,4	1,4	102,4
Sept. 1920	„ 6,20	„ 5,83	„ 12,03	11,4	2,2	106,8
Dec. 1920	„ 6,15	„ 5,54	„ 11,69	10,5	- 2,9	103,7
Maart 1921	„ 5,83	„ 5,23½	„ 11,06	4,8	- 8,2	98,2
Juni 1921	„ 5,88	„ 5,08½	„ 10,96½	5,7	- 10,9	97,3
Sept. 1921	„ 5,43	„ 5,07	„ 10,50	- 2,4	- 11,1	93,2
Dec. 1921	„ 5,15½	„ 4,88½	„ 10,04	- 7,3	- 14,4	89,1
Maart 1922	„ 5,21½	„ 4,91	„ 10,12½	- 6,3	- 13,9	89,8
Juni 1922	„ 4,93	„ 4,92½	„ 9,85½	- 11,4	- 13,7	87,4
Sept. 1922	„ 4,33	„ 4,88½	„ 9,21½	- 22½	- 14,4	81,8
Dec. 1922	„ 4,38½	„ 4,91½	„ 9,30	- 21,2	- 14,-	82,5
Maart 1923	„ 4,26½	„ 4,83	„ 9,09½	- 23,4	- 16,1	80,7
Juni 1923	„ 4,37	„ 4,78	„ 9,15	- 21,5	- 16,2	81,2
Sept. 1923	„ 4,34½	„ 4,87½	„ 9,13	- 21,9	- 16,1	81,-

¹⁾ De herleiding tot gezinseenheden geschiedt aldus, dat de man geldt voor 1, de vrouw voor 0,9, een kind in het eerste levensjaar voor 0,15, in het tweede voor 0,2, in het derde voor 0,3 volwassene en zoo geleidelijk opklimmende met 0,05 voor elk leeftijdsjaar.

De cijfers zijn van de volgende toelichting voorzien:

Over September 1923 werd het indexcijfer der kosten van het levensonderhoud, zooals dat sedert September 1920 driemaandelijks geregeld het geval is, berekend op grondslag van het verbruik, geconstateerd bij het in Maart 1920 gehouden budgetonderzoek en van de prijzen, die in dezelfde maand gegolden hebben.

Dit indexcijfer vertoont voor de totale kosten van levensonderhoud sedert Maart 1920 een daling van 19,0 pCt. Het bedraagt dus, indien men Maart 1920 op 100 stelt, thans 81,0, tegen 81,2 voor Juni 1923. In het laatste kwartaal heeft zich derhalve een geringe daling voorgedaan, en wel van 0,2 pCt. Zooals men weet, bereikte de duurte in September 1920 haar hoogtepunt met een indexcijfer van 106,8 (een stijging van 6,8 pCt. boven het peil van Maart 1920), zoodat sedert September 1920 een daling is ingetreden van 24,2 pCt. tegen 24,0 in Juni 1923.

Voor de voeding afzonderlijk bedraagt de daling sedert Maart 1920 in September 1923 21,9 pCt., tegen 21,5 pCt. in Juni 1923.

Is de wijziging, ingetreden in de laatste drie maandenperiode, zooals zij uit de eindresultaten der bewerking blijkt, dus betrekkelijk gering, voor een aantal budgetposten afzonderlijk daarentegen zijn niet onbelangrijke schommelingen aan te wijzen. Dat is het geval met melk, eieren, vetten (voornamelijk natuurboter) die een verhooging, met suiker en aardappelen, die een verlaging ondergaan. Beide wegen echter tegen elkander op en, dat het indexcijfer ten slotte toch valt beneden dat voor Juni j.l. is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de vrij sterke vermindering van den post aardappelen, die echter niet het gevolg is van het feit, dat de thans voorkomende aardappelen goedkoper zijn dan soortgelijke, drie maanden geleden, doch van de omstandigheid, dat toenmaals, behalve deze laatste, enkele dure voorjaarssoorten aan de markt waren. Waar ten vorigen male de toentertijde gevonden stijging was veroorzaakt door seizoens-invloeden, hebben deze laatste ditmaal dus gewerkt in tegenovergestelden zin. Ook de met het seizoen samenhangende prijsveranderingen van boter en eieren doen hun invloed gelden in andere richting dan het vorige kwartaal. De stijging op melk is het gevolg van de met 16 September ingetreden prijsverhoging van dit artikel, welke verhoging slechts over het nog resterende deel der maand in rekening is gebracht en waarbij de na 30 September ingetreden verdere verhoogingen natuurlijk buiten beschouwing zijn gelaten. Hetzelfde is het geval met de op 17 September ingegane prijsverlaging van bevroren rundvleesch, waaraan de vermindering van den post vleesch in hoofdzaak moet worden toegeschreven. De prijsvermindering van de groep brood, beschuit en koek vindt haar oorsprong in prijsverlaging van enkele soorten koekjes. Hoewel de in Juni voorkomende groentensoorten, die ook nog in September verkrijgbaar blijven thans goedkoper zijn dan het vorige kwartaal, is toch de berekende uitgave voor de groep groenten, ietwat hooger dan in Juni door het feit, dat thans enkele duurder soorten zijn te koop gesteld; deze vermeerdering komt echter niet tot uiting in de berekening per eenheid per week, en zoo vermeldt de statistiek dan ook voor groenten dezelfde eenheidsuitgave als in Juni.

Dat de prijsverlaging van de aardappelen haar stempel drukt op de geheele berekening, ziet men ook bij een beschouwing van de budgetposten, die niet tot de voeding behooren. Afgezien van enkele geringe verlagingen, waarvan de voornaamste is die op de groep „tabak, sigaren en dranken” (prijsverlaging van sigaren), zijn de meeste posten ongewijzigd gebleven. Slechts een enkele, de post huishuur vertoont een niet geringe stijging als gevolg van het geleidelijk in werking treden van de nieuwe wettelijke bepalingen, waarbij het huurbedrag van 1 Januari 1916 zonder tusschenkomst der huurcommissie verhoogd mag worden met ten hoogste 40 pCt. Deze verhoging wordt echter door meervermelde vermindering meer dan te niet gedaan.

Bovengenoemd indexcijfer 81,0 voor September 1923 werd ook ditmaal omgerekend op de basis van de cijfers 213,7 voor Maart 1920 en 100 voor 1911 volgens de oude methode, gebaseerd op de prijzen en op de levenswijze van vóór den oorlog. Deze omrekening geeft voor September 1923 een cijfer van 173,1 of een stijging van 73,1 pCt. boven het peil van vóór den oorlog (tegen 73,5 in Juni 1923). Het voorbehoud, dat in vorige publicaties werd gemaakt wegens het ongelijksoortige der cijfers volgens de nieuwe en volgens de oude methode, waartusschen door deze wijze van berekening verband wordt gebracht, dient ook ditmaal te worden herhaald.

ONTVANGEN:

Verslag van de Gemeente-Arbeidsbeurs te Amsterdam over het jaar 1922. Amsterdam, Stadsdrukkerij.

Conférence Internationale sur les Formalités douanières et similaires (15 Octobre—3 Novembre 1923). Instruments officiels approuvés par la Conférence: 1. Convention internationale pour la simplification des formalités douanières. 2. Protocole de la Convention internationale. 3. Acte final de la Conférence. Société des Nations. Genève, 1923.

Aan de resultaten dezer Conferentie werd in het vorig nummer van dit weekblad een korte beschouwing gewijd. Degenen, die zich voor den volledigen tekst der conventie interesseeren, zenden wij deze gaarne ter inzage.

Report on the reconstruction of the Austrian State Railways by Sir William Acworth, K. C. S. I., assisted by Dr. Robert Herold, Director of the Railway Section of the Swiss Federal Department of Railways, Posts and Telegraphs, submitted to Dr. A. R. Zimmerman, Commissioner-General for Austria of the League of Nations. Genève, 1923.

Unification de la législation sur la lettre de change et le billet à ordre. Rapport général et rapports individuels présentés par M. le prof. D. Josephus Jitta (Pays-Bas), Sir Mackenzie D. Chalmers, K. C. B. (Grande-Bretagne), M. le prof. dr. Franz Klein (Autriche) et M. le prof. Ch. Lyon-Caen (France). Comité Economique de la Société des Nations. Genève, 1923.

Organisation Economique et Financière, Rapport présenté à la quatrième assemblée, conformément à la Résolution du Conseil. Société des Nations. Genève, 1923.

Commission Economique et Financière, Rapport et projet de résolutions présentés par la deuxième commission. Société des Nations, Genève, 1923.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN OCTOBER 1923.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. f	2.130.000,—
zijnde:	
Tilburg f 2.000.000,— 5½ % obl. à 94½ %.	
Semarang f 250.000,— 6 % obl. à 96 %.	
Cultuurondernemingen, Handelsverenigingen en Handelsvenn.	600.000,—
zijnde:	
Cult. Mij. „Petjangan” f 600.000,— aand. à 100 %.	
Diversen	600.000,—
zijnde:	
Aartsbisdom Utrecht f 600.000,— 5 % à 100 %.	
Totaal.... f	3.330.000,—
Totaal der emissies in Januari.... f	86.663.725,—
Februari	5.767.500,— ¹
Maart	4.841.565,— ²
April	6.979.250,—
Mei	8.503.000,—
Juni	93.667.500,—
Juli	8.599.875,— ³
Augustus	935.000,—
September.. ..	460.000,—
October	3.330.000,—
Algemeen Totaal.. f	219.747.415,—

Bovendien:

f 81.440.000,— 3/m. Schatkistpromessen à f	992,66
„ 8.180.000,— 6/m. „ „	985,22
„ 10.132.000,— 4 % Schatkistbiljetten „ „	1005,—

¹⁾ Dit cijfer, voorkomend op pag. 215 van dezen jaargang is in deze tabel tot September foutief overgenomen met f 5.757.500,—.

²⁾ Hierin thans begrepen de uitgifte van Utrechtsche Hypotheekbank, vermeld op pag. 616.

³⁾ De emissie N.V. Bank voor onroerende zaken f 500.000,— 6 % obl. à 98 % werd op pag. 701 opgegeven met f 498.000,—, terwijl dit moet zijn f 490.000,—.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	October 1923	Sedert 1 Januari 1923	Overeenkomstige periode 1922
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.163.360	14.786.558	14.733.209
Personeele belasting ..	3.275.273	17.090.561	13.721.939
Inkomstenbelasting ..	7.863.532	87.559.126	111.009.046
Dividend- en tantième-belasting	979.004	15.824.364	16.157.431
Vermogensbelasting ..	1.250.231	7.835.369	12.416.344
Accijnzen.			
Suiker	2.809.194	33.754.458	33.728.543
Wijn	115.796	1.551.880	1.916.726
Gedistilleerd	4.232.538	41.370.574	48.913.512
Zout	126.269	1.125.792	1.198.296
Bier	600.885	4.253.969	3.907.746
Geslacht	956.810	8.593.022	8.095.860
Tabak	1.351.536	13.723.934	4.817.658
Belast. op speelkaarten	5.470	69.758	60.968
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.560.673	14.408.047	14.526.048
Registratierechten	1.552.385	15.154.719	15.769.679
Successierechten	3.430.140	39.299.072	38.489.612
Invoerrechten.			
Gouden en zilver werken			
Belasting	81.260	751.780	759.836
Essaailoon	125	944	1.024
Statistiekrecht	333.261	2.844.914	2.803.617
Mijnen	418	476.043	496.323
Domeinen	307.468	1.838.415	1.583.373
Staatsloterij	164.708	627.579	628.182
Jacht en visscherij	10.385	248.919	271.261
Loodsgelden	310.750	2.371.583	2.426.038
Totaal	36.049.127	354.758.923	380.503.853

1) Hieronder begrepen f 204.184 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbelasting). 2) Idem f 2.425.548. 3) Idem f 2.013.628.

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	October 1923	Sedert 1 Januari 1923
Verdedigingsbelasting Ia	375.079	2.349.326
Verdedigingsbelasting Ib	1.445.919	8.489.425
Verdedigingsbelasting II	2.348.854	24.782.783
	4.169.852	35.621.534
Oorlogswinstbelasting	174.523	14.571.821

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	October 1923	Sedert 1 Januari 1923	Overeenkomstige periode 1922
Directe belastingen.			
Grondbelasting	234.056	2.967.772	2.953.287
Personeele belasting ..	700.045	3.378.623	2.691.682
Inkomstenbelasting ..	2.529.798	26.118.064	31.952.574
Vermogensbelasting ..	312.244	1.957.994	3.036.599
Dividend- en tantième-belasting	323.071	5.222.040	5.331.952
Accijnzen.			
Suiker	561.839	6.750.892	6.745.709.
Wijn	23.159	310.376	383.345
Gedist. (binn.- en buitl.)	423.254	4.137.057	4.891.351
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	43.155	304.051	141.637
Totaal	5.150.621	51.146.869	58.128.136

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENS-BELASTING SEDERT 1 JANUARI 1923.

Dienstjaren.	Grondbelasting.	Personeele belasting.	Inkomstenbelasting.	Vermogensbelasting.
1919/20				194
1920/21	1.114	58.030	2.387.466	27.747
1921/22	23.048	415.658	15.958.297	85.398
1922/23	1.613.057	4.059.215	63.511.846	6.141.710
1923/24	13.149.339	12.557.658	5.701.517	1.580.320
Totalen ..	14.786.558	17.090.561	87.559.126	7.835.369

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4 18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
{ Bel. Binn. Eff. 4 18 Juli '22	N. Bk. v. Denem. 6 1 Mei '23
Bk. { Vrsch. in R.C. 5 18 Juli '22	Zweedsche Rbk 5 1 8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 1 9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 90 15 Spt. '23	slovakijë... 4 1 28 Mei '23
Bank v. Frankrijk 5 11 Mrt. '22	N. Bk. v. O'rijk 9 2 Sept. '22
Belgische Nat. Bk. 5 1 22 Jan. '23	Hong. Bank... 18 5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y. 4 1 21 Feb. '23	Bank v. Italië. 5 1 11 Juli '22
Bank van Spanje... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
24 Nov. '23	3 1/4	3 3/4	3 3/8 1)	—	—	4 3/4 - 5 1
19-24 N. '23	3 3/4 - 4	3 3/4 - 4 1/4	3 3/8	—	—	4 1/2 - 5
12-17 " '23	3 3/8	3 3/4 - 4 1/4	3 3/16 - 9/8	—	—	4 1/2 - 5
5-10 " '23	3 1/8 - 3/4	3 - 3 1/2	3 1/8 - 3/16	—	—	5 - 5 1/2
20-25 N. '22	3 3/8 - 3/4	3 1/2 - 4	2 1/2 - 5/8	—	—	4 - 6
21-26 N. '21	4 3/8	3 3/4 - 4 1/2	3 7/8 - 4	—	—	4 1/2 - 5 1/2
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 1/2 - 2 1/2

1) Notering van 23 November.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week in den regel flauw gestemd. De overdreven hausse van de voorafgaande weken lokte als vanzelf sprekend een sterke reactie uit. Overhaaste winstneming en omzetting van hausse posities vernielden de daling. Londen zakte in tot 11,49, kon daarna verbeteren tot 11,52, maar liep later weder regelmatig terug, slot ca. 11,46. Dollars daalden tot 2,62 1/2. Ook Stockholm, Zwitserland en Spanje, die de vorige weken met den Dollar meegeestegen waren, liepen evenredig of meestal zelfs sterker terug. Kopenhagen en Christiania, die aanvankelijk eveneens meegeleest werden, konden later weder belangrijk opkomen. Kopenhagen zelfs niet onbelangrijk boven den aanvangskoers. Alleen Francs waren na de aanvankelijk zeer flauwe opening, direct weder veel vaster. Nadat echter voor 14,55 en 12,57 1/2 was afgedaan, trad ook voor deze wissels weder meer aanbod op, zoodat het slot was op ongeveer dezelfde hoogte als de vorige week. Marken zetten de daling verder voort. De omzetten waren echter weder zeer beperkt. Buenos Aires weder flauw. Indië onveranderd.

27 November 1923.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
19 Nov. 1923	11.52	0.00040	0.0038 1/8	14.17	11.94 1/2	2.70 1/2
20 " 1923	11.51 1/2	0.00035	0.0038	14.27 1/2	12.24	2.65
21 " 1923	11.51 1/2	0.00043	0.0037 3/8	14.32 1/2	12.32	2.64 1/2
22 " 1923	11.51 1/2	0.00032 1/2	0.0037 1/8	14.38 1/2	12.38	2.62 1/2
23 " 1923	11.50 1/2	0.00026 1/2	0.0037 1/8	14.15	12.16 1/2	2.63 1/16
24 " 1923	11.47	0.00028	0.0037	14.20	—	—
Laagste d.w. 1	11.46	0.00020	0.0036 1/2	13.90	11.80	2.62
Hoogste " " 1	11.59	0.00050	0.0038 1/2	14.55	12.57 1/2	2.70 3/4
17 Nov. 1923	11.62 1/2	0.00050	0.0038	14.25	12.14 1/2	2.68 1/8
10 " 1923	11.55 1/2	0.00115	0.0037	14.72 1/2	12.77	2.61 1/4
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.
2) Notering van 16 November. 3) Idem van 9 November.
4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiania *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
19 Nov. 1923	70.85	45.45	38.95	46.65	34.65	96 1/2 - 97 1/2
20 " 1923	70.—	45.50	38.55	46.20	34.60	96 3/4 - 97 1/4
21 " 1923	69.60	45.60	38.75	46.10	34.40	96 3/4 - 97 1/4
22 " 1923	69.25	45.55	38.80	45.90	34.20	96 3/4 - 97 1/4
23 " 1923	69.20	45.85	38.80	45.90	34.12 1/2	96 3/4 - 97 1/4
24 " 1923	69.10	46.—	38.70	45.85	34.20	96 3/4 - 97 1/4
1'ste d. w. 1	68.90	45.30	38.60	45.60	34.10	96 3/4
2'ste " " 1	71.—	46.10	39.10	46.80	34.75	97 1/4
17 Nov. 1923	70.90	45.50	38.90	46.75	34.70	96 3/4 - 97
10 " 1923	69.—	44.25	37.25	46.25	34.35	96 1/4 - 97 1/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

1) *) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in % per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
24 Nov. 1923	4.37.12	5.45	0.00020	38.25
Laagste d. week	4.32.75	5.31	0.00020	37.70
Hoogste " "	4.39.12	5.55	0.00020	38.25
17 Nov. 1923	4.28.12	5.24	0.00021	36.99
10 " 1923	4.38.75	5.58	0.00045	37.95
Muntpariteit..	4.86.67	19.30	23.81 1/4	40 1/10

1) In ct. per Mark. KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	10 Nov. 1923	17 Nov. 1923	19/23 Nov. '23 Laagste	23 Nov. '23 Hoogste	23 Nov. 1923
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. p.	39	39 3/8	38 3/4	39 3/4	38 7/8
Calcutta	Sh. p. rup.	1/4 27/32	1/5	1/4 15/16	1/5 1/16	1/5 1/32
Constantin ..	Piast. p. £	785	790	790	835	820
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/3 7/10	2/3 5/8	2/3 1/2	2/4 3/16	2/3 7/8
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2 3/32	2 1/16	2 1/8	2 3/8	2 1/16
Madrid	Peset. p. £	33.55	33.42 1/2	32.98	33.65	33.62 1/2
Mexico	d. per \$	25	26 1/2	24	27 1/2	26 3/4
Montevideo 1)	id.	38 7/8	40 1/4	39 3/4	40 3/4	40 1/4
Montreal ...	\$ per £	4.47 1/8	4.38 1/2	4.35 1/2	4.49 1/2	4.46 3/8
Praag	Kr. p. £	152	143 7/8	147 1/4	151 1/4	150 1/2
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	4 15/16	4 7/32	4 25/32	4 15/16	4 7/16
Rome	Lires p. £	100 1/8	102 7/16	99	102 3/8	101
Shanghai ...	Sh. p. tael	3 1/4	3 3/4	3/3	3 1/4	3/4
Singapore ...	id. p. \$	2/4 1/8	2/4 1/8	2/4 1/8	2/4 7/32	2/4 7/32
Valparaiso 2)	peso p. £	38.80	38.70	38.70	39.70	39.70
Yokohama ...	Sh. p. yen	2/2 1/8	2 25/32	2 2/8	2/3 1/16	2/2 7/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen N. York		te Londen N. York	
Date	Rate	Date	Rate
24 Nov. 1923..	33 3/16 64 1/2	25 Nov. 1922..	32 1/16 64 1/2
17 " 1923..	33 3/16 63 3/4	26 Nov. 1921..	37 3/8 66 1/4
10 " 1923..	32 9/16 63 3/8	20 Juli 1914..	24 15/16 54 1/8

1) Noteering van 2 November 1923.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 26 November 1923.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 94.867.411,68 B.-bk. " 33.535.514,56 Ag.sch. " 59.834.905,14	f 188.237.831,38
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 57.040.133,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		f 57.040.133,—
Beleeningen	H.-bk. f 34.319.139,— B.-bk. " 11.451.344,46 in rek.-crt. Ag.sch. " 96.466.230,99 op onderp. f 142.236.714,45	
Op Effecten	f 137.134.607,56	
Op Goederen en Spec.	f 5.102.106,89	f 142.236.714,45
Voorschotten a. h. Rijk		
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.240.100,— Muntmat., Goud f 525.543.085,43 f 581.783.185,43	
Munt, Zilver, enz.	f 8.180.812,19	
Muntmat., Zilver		f 589.963.997,62
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds f 5.961.753,81 id. van 1/8 v. h. kapit. " 3.997.248,89	f 9.959.002,70
Geb. en Meub. der Bank		f 5.000.000,—
Diverse rekeningen		f 99.834.765,62
		f 1.092.272.444,77
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	f 5.999.469,43	
Bijzondere reserve	f 9.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	f 1.004.308.375,—	
Bankassignatiën in omloop	f 1.652.621,62	
Rek.-Cour. Het Rijk saldo's: Anderen	f 20.023.437,45 " 20.957.986,75	f 40.981.424,20
Diverse rekeningen	f 10.330.554,52	
		f 1.092.272.444,77
Beschikbaar metaalsaldo	f 379.918.379,21	
Op de basis van 3/8 metaaldekking	f 170.529.895,05	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	f 1.899.591.895,—	

NED. BANK 26 November 1923 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischn. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
26 Nov. '23	581.783	8.181	1.004.308	42.634	379.918	56
19 " '23	581.782	8.031	1.010.384	35.441	379.987	56
12 " '23	581.778	7.004	1.025.927	35.556	375.822	54
5 " '23	581.773	7.170	1.036.833	29.561	374.998	55
27 Nov. '22	581.789	7.563	964.195	26.558	390.506	59
28 Nov. '21	605.969	8.614	1.021.065	32.649	403.099	58
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1/2	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen 2)
26 Nov. 1923	188.238	42.000	142.237	57.040	99.835
19 " 1923	181.416	43.000	148.280	55.857	87.924
12 " 1923	176.637	40.000	144.049	62.449	104.475
5 " 1923	171.145	31.000	143.462	82.289	95.486
27 Nov. 1922	194.624	44.000	113.242	75.166	30.098
28 Nov. 1921	278.618	90.000	117.763	38.509	19.436
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 3/8 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	19 Nov. 1923	26 Nov. 1923
Aanschatkistpromessen	f 322.360.000,—	f 316.360.000,—
waary. direct bij Ned. Bk.	" 43.000.000,—	" 42.000.000,—
Aan schatkistbiljetten	" 201.973.000,—	" 201.973.000,—
Aan zilverbons	" 29.481.175,50	" 29.597.986,50
Tegoed v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist	" 106.558.196,53 1/2	" 106.558.196,53 1/2
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	" 162.744.106,40	" 104.732.998,91
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	30 September 1923 " 82.213.696,88	31 October 1923 " 84.153.578,07
In daggeldleening tegen onderp. v. schatk. papier	" —	" 19.300.000,—
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	19 Nov. 1923 " 51.048.621,55 1/2	26 Nov. 1923 " 54.876.895,91 1/2

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakte bekend:

	17 Nov. 1923	24 Nov. 1923
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 151.683.388,92	f 90.318.054,24
Ind. Schat. prom. in oml.	" 79.100.000,—	" 79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	" 9.400.000,—	" 1.400.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 42.200.000,—	" 41.800.000,—

1) Tegoed van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischn. schulden	Beschikb. metaal-saldo
24 Nov. 1923	222.250	259.500	129.500	144.450	
17 " 1923	223.000	263.500	134.500	143.400	
10 " 1923	222.750	265.000	132.000	143.350	
20 Oct. 1923	161.228	61.303	263.133	139.934	142.527
13 " 1923	160.887	61.250	263.335	134.869	143.088
6 " 1923	160.912	61.511	261.555	136.087	143.472
25 Nov. 1922	153.778	55.953	263.215	125.535	132.720
26 Nov. 1921	162.007	26.394	282.860	90.796	114.160
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 3/4

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Voor-schotten a. h. Gou-vernem.	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
24 Nov. 1923		166.610		1.400 3/8	***	57
17 " 1923		165.380		9.400 3/8	***	56
10 " 1923		165.530		6.500 3/8	***	56
20 Oct. 1923	37.931	27.989	99.191	—	38.937	55
13 " 1923	38.011	28.076	97.902	—	35.180	58
6 " 1923	38.137	29.118	96.625	—	34.464	54
25 Nov. 1922	35.559	24.373	107.964	6.233	30.065	54
26 Nov. 1921	36.310	17.973	117.850	21.815	4.325	50
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 3/8 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHEN BANK.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
20 Oct. 1923..	1.162	1.479	956	1.174	642
13 „ 1923..	1.162	1.604	927	1.164	668
6 „ 1923..	1.171	1.663	954	1.162	724
29 Sept. 1923..	1.184	1.784	966	1.162	725
21 Oct. 1922..	1.254	1.704	967	1.185	473
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.
BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
21 Nov. 1923	127.766	128.869	281.202	27.000	236.599
14 „ 1923	127.686	124.204	282.995	27.000	238.344
7 „ 1923	127.675	124.862	282.343	27.000	237.645
31 Oct. 1923	127.674	124.493	281.255	27.000	236.522
22 Nov. 1922	127.445	121.407	287.209	27.000	244.128
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. 1)
21 Nov. '23	43.439	74.143	17.236	106.232	23.647	19,15
14 „ '23	43.719	71.469	14.885	105.804	23.232	19,25
7 „ '23	42.889	71.650	18.350	101.051	22.563	18,90
31 Oct. '23	42.304	72.020	11.444	107.837	22.631	18,79
22 Nov. '22	49.865	66.841	16.040	107.375	24.488	19,84
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in biljoenen Mark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. Buitt. circ. bkn	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-perc. 2)
31 Oct. '23	10,8	0,467	0,011	114.874	2.496.823	4
23 „ '23	14,3	0,467	0,011	79.620	524.331	15
15 „ '23	14,6	0,444	0,011	5.663	46.933	5
6 „ '23	18,3	0,444	0,011	875	28.229	2
31 Oct. '22	1,1	1,005	0,050	0,041	0,469	9
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ^a	1,9 ^a	93

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Tot. uit-gegeven	In kas bij de Rijkst.
	7.636.781	1.058.130	6.578.651	3.868.085	114.874	114.874
	831.006	152.826	678.180	390.091	79.674	79.674
	197.321	29.542	167.780	84.342	5.663	5.663
	76.833	6.602	70.231	27.143	876	876
	0,578	0,101	0,477	0,140	0,055	0,041
	0,751 ^a	0,751 ^a	—	0,944 ^a	—	—

1) Onbelast. 2) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ^a) In milliard.**BANK VAN FRANKRIJK.**

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitent.	Zilver	Te goed in het Buitentland	Buit. gew. voorsch. a) d. Staat
22 Nov. '23	5.539.675	1.864.321	296.088	563.460	22.800.000
15 „ '23	5.539.536	1.864.321	295.837	567.250	22.900.000
8 „ '23	5.539.332	1.864.321	295.679	576.149	23.100.000
23 Nov. '22	5.533.764	1.897.967	288.521	571.586	22.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	3.302.744	17.499	2.344.531	37.158.679	2.044.600	85.509
	3.351.183	17.521	2.316.313	37.439.367	2.118.736	83.658
	3.320.533	17.541	2.343.145	38.041.473	1.988.726	23.331
	2.483.615	30.545	2.260.000	35.789.281	2.222.131	62.336
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buit. saldi	Beleen. van buit.l. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
22 Nov. '23	350.905	84.653	480.000	1330.341	7.184.857	282.512
15 „ '23	351.146	84.653	480.000	1368.922	7.209.446	208.666
8 „ '23	348.355	84.653	480.000	1328.447	7.192.818	135.950
23 Nov. '22	338.560	84.653	480.000	840.758	6.593.901	298.159

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitent.		
7 Nov. '23	3.122.916	2.175.759	—	72.325	2.265.556
31 Oct. '23	3.111.078	2.147.153	—	80.067	2.224.865
24 „ '23	3.136.412	2.142.532	—	72.710	2.255.354
8 Nov. '22	3.080.755	2.165.119	—	130.527	2.340.074

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
7 Nov. '23	1.065.480	1.909.383	109.335	74,8	76,5
31 Oct. '23	1.088.498	1.958.660	109.726	74,4	76,3
24 „ '23	1.015.985	1.923.538	109.709	75,1	76,8
8 Nov. '22	899.068	1.862.688	106.355	73,3	76,4

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opsch. schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F.R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
31 Oct. '23	769	11.943.434	1.388.387	15.288.335	4.031.675
24 „ '23	771	11.920.297	1.351.105	15.217.296	4.033.199
17 „ '23	770	11.961.370	1.409.948	15.341.041	4.023.620
1 Nov. '22	786	11.274.786	1.400.091	15.051.881	3.642.103

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 26 November 1923.

Indien wij de gebeurtenissen in de landen om ons heen nauwkeurig beschouwen, schijnt het aan den eenen kant, alsof men zich overal instelt op het verder voeren van den nationalistischen strijd, terwijl aan den anderen kant zich af en toe teekenen voordoen, welke zouden doen vermoeden, dat men door samenwerking naar een oplossing van de Europeesche euvelen wil streven. Als voorbeeld van het laatste moge het Engelsch-Amerikaansch voorstel van een economische conferentie gelden. Voorloopig echter is dit toe te juichen plan afgestuit op de klaarblijkelijk thans nog veel sterker overtuiging van Frankrijk, dat in dit stadium ieder land voor zich zelve de grootst mogelijke kracht moet zien te ontwikkelen en zich moet aanpassen aan de omstandigheden, door dit streven ontstaan.

Dat die omstandigheden wel eens zeer moeilijk kunnen worden, bewijst het voorbeeld van Groot-Brittannië. Hoewel de toestand daar te lande relatief niet eens zoo slecht is (de exporten over October bedroegen £10½ miljoen méér dan over September, de importen £16¼ miljoen méér, terwijl de uitvoeren van fabriekaten een zeer bevredigend beeld toonen in vergelijking met het vorig jaar), gaat vrijwel het geheele bedrijfsleven gebukt onder den invloed van den algemeen ingekrompen wereldhandel en de verarming van groote deelen van Europa. Het is dan ook slechts uit overwegingen van zelfbehoud, uit de noodzakelijkheid zich ook hier aan te passen, dat de leuze van protectie thans in het vrijhandelsland bij uitnemendheid is aangeheven. Weliswaar zou het nog slechts een gedeeltelijke protectie-politiek zijn, die eventueel zal worden doorgevoerd, doch het is duidelijk, dat één stap op dezen weg afgelegd het land snel naar een volkomen stelsel van beschermende rechten zou moeten voeren. Inmiddels is de beurs hiervan niet zoo sterk onder den indruk gekomen.

Men is op de fondsenmarkt niet uitgesproken pro- of anti-protectionistisch; men is er echter unaniem anti-kapitaalsheffing. Het feit nu, dat de markt, in het bijzonder die voor eerste-klasse beleggingspapieren in de afgelopen week vrij sterk kon monteeren, kan er op wijzen, dat men de kansen voor een overwinning der arbeiderspartij niet al te hoog aanslaat. Mochten dan ook de verkiezingen eindigen met een meerderheid voor de partijen, die zich tegenover „Labour” stellen, dan is de kans groot, dat het thans weder bereikte niveau gehandhaafd zal kunnen blijven. Mits althans geen andere factoren, een tegenwerkende tendens leveren. Het verloop van den Sterlingkoers is te dezen aanzien een moment van groote beteekenis. Nog steeds is men er niet in geslaagd een stabiel niveau voor het Pond te vestigen; gedurende de afgelopen week waren er vele op- en neergaande bewegingen te constateeren, waarbij echter een dalende lijn de overhand heeft gehad. Weliswaar maakt men zich hieromtrent in de City niet al te ongerust, wijl men nog steeds er van overtuigd is, dat seizoen-invloeden, te zamen met den onregelmatigen toestand, door de verkiezingen geschapen, hier een rol van beteekenis spelen, doch de zeer stille houding van de fondsenmarkt, gevolg van de afwachtende houding, die men aanneemt, is hiermede toch wel in nauw verband te brengen.

Te Parijs zijn de omzetten ter beurze eveneens afgenomen. De eischen, die door de werknemers van allerlei aard en overal in den lande worden gesteld, hebben de aandacht opnieuw gevestigd op de hooge kosten van levensonderhoud, welke verlagings natuurlijk niet in de hand wordt gewerkt door de koersdaling van het betaalmiddel, die ook voor Frankrijk gedurende de jongste week te constateeren is geweest. Bovendien werkt het vooruitzicht op het invoeren van protectionistische maatregelen in Engeland niet al te opwekkend; de mogelijkheid bestaat, dat vele industrieën, die tot nu toe een afzetgebied in Groot-Brittannië hebben gevonden, bij de hervorming van de Britsche douanetarieven dit débouché niet zouden kunnen behouden.

Daarentegen is de beurs te Berlijn weder zeer levendig geweest. Eenerzijds was dit het gevolg van de vrij ruime geldmarkt, anderzijds heeft de nieuwe waardevermindering van de Mark hier de hand in het spel gehad. Nog steeds heeft men in Duitschland met dit uitgeleefde ruilmiddel rekening te houden. De Rentenmarkt is niet in voldoende mate in het verkeer gebracht, om de papiermarkt te kunnen vervangen. De toestand is dus op het oogenblik zóó, dat men in handel en industrie met zeer uiteenlopende geldsoorten rekening heeft te houden. Naast papier- en in sommige gevallen rentenmarkten, zijn officieel de coupures der goud- en der dollarleeningen in omloop, afgezien van de talloze variaties van noodgeld, door openbare lichamen en particuliere ondernemingen uitgegeven. Het schijnt echter, dat met opzet de volledige doorvoering van de Rentenmarkt wordt vertraagd, ten einde te beletten, dat zij geheel uit het verkeer wordt gehouden — doordat het nieuwe geld, zooals thans gebeurt, wordt gehamsterd — en op deze wijze de inflatie nog eens in de hand wordt gewerkt. Klaarblijkelijk geeft men er de voorkeur aan, het publiek langzamerhand te wennen aan het gebruik van een ander betaalmiddel en aanvaardt men het risico van den chaos, die hierdoor wordt bestendig. Inmiddels blijft het af te wachten, of deze munthervorming baat zal brengen; wel wordt het nieuwe geld hooger gewaardeerd dan het oude, doch als geheel volwaardig, gelijkstaande met biljetten, die op goud gebaseerd zijn, wordt het nergens beschouwd.

Te New York is de markt sterk verdeeld geweest, hetgeen volkomen te verklaren is uit de eigenaardige positie, waarin zich de nijverheid in Amerika bevindt. Over het algemeen spreken de berichten van zeer voldoende orders en de arbeids-capaciteit van de meeste fabrieken is dan ook gedurende de jongste weken niet ingekrompen. Doch de vooruitzichten zijn onzeker, wijl er geen sprake is van bestellingen, die voor de toekomst worden gedaan. Reserves van onuitgevoerde orders kunnen ook niet worden opgebouwd. De maandstaten van de Steeltrust spreken overigens hieromtrent duidelijke taal. Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk, dat men ook in de Vereenigde Staten alles in het werk stelt om het afzetgebied te vergroeten en markten voor de toekomst te winnen. Wellicht is het in verband hiermede te brengen, dat in de achter ons liggende dagen allerlei geruchten omtrent Amerikaanse, aan Duitschland te verstrekken credieten, de ronde hebben gedaan. Precies geformuleerde gegevens omtrent deze voor-schotten zijn nog niet gepubliceerd, zoodat voorloopig wellicht moet worden gedacht, aan gewone hulpverstrekking, zooals door de A. R. A. in Rusland gedurende de ergste hongersnood-periode is toegepast. Aan den anderen kant echter zou het plausibel zijn, indien de Unie zou trachten

door crediet-verleening vasten voet op allerlei gebied in Duitschland te verkrijgen, waardoor, behalve de belangen van de beide direct betrokken landen, ook die van Europa als geheel gediend zouden zijn.

Ten onzent heeft de beleggingsmarkt een zeer vast verloop gehad. Gelijktijdig met de reactie van den dollar-koers en met het verdwijnen van den ongemotiveerden angst voor een plotselinge scherpe daling van den gulden, is het aanbod voor binnenlandsche staatsfondsen tot een einde gekomen. Er kon zich, integendeel, weder vraag van goede zijde op het verlaagde niveau ontwikkelen, zoodat per saldo voordeelige verschillen te constateeren waren, die voor zoo stabiele fondsen als staats-obligaties in den regel zijn, vrij omvangrijk genoemd mogen worden. Het is moeilijk vast te stellen, welke oorzaken medegewerkt hebben tot het schielelijk reageeren van den dollarkoers. Zonder eenigen twijfel heeft De Nederlandsche Bank, blijkens de weekstaten dezer instelling, daadwerkelijk ingegrepen, doch men acht het in sommige kringen waarschijnlijk, dat dit ingrijpen pas is gekomen, nadat het duidelijk was geworden, dat de opwaartsche richting van het Amerikaanse betaalmiddel een einde had genomen. Het herstel van meer normale toestanden zou in dit geval door onze circulatie-instelling zijn versneld; de geheele episode van de dollar-stijging is inmiddels als een sterk speculatieve beweging gebrandmerkt. Dat dit echter mogelijk is gevorderd, moet worden toegeschreven aan de eigenaardige constellatie van onze Nederlandsche geldmarkt, die na den oorlog veel meer een centrum van internationaal verkeer is geworden, dan vroeger het geval was. Naast onbetwistbare voordeelen kan dit echter ook inconvenienten leveren, zooals nu te constateeren is geweest. Van buitenlandsche staatsobligaties waren Mexicaansche hooger in verband met de aanstaande hervatting der rentebetaling.

	19 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling
6 0/0 Nederland 1922	98	99 3/8	99 3/8	+ 1 3/8
5 0/0 „ 1918	86 9/16	89	88 7/8	+ 2 1/16
4 1/2 0/0 „ 1916	84 3/8	86 1/4	86 7/16	+ 1 11/16
4 0/0 „ 1916	77 1/2	78 7/16	78 3/8	+ 1 1/8
3 1/2 0/0 „	73 3/4	—	—	—
3 0/0 „	63 3/8	63 1/8	63	— 3/8
2 1/2 0/0 Cert. N. W. S.	51 1/2	51 3/4	51 1/2	—
7 0/0 Oost-Indië 1921	100 1/16	100 3/32	100 3/8	+ 9/16
6 0/0 „ 1919	95 3/4	97 11/16	97 7/16	+ 1 11/16
5 0/0 „ 1915	90 3/4	90 3/4	90 3/4	—
5 0/0 Rusland 1906	3 1/8	5	4 1/2	+ 3/8
4 0/0 Rusl. bij Hope & Co.	4 1/16	4 3/4	4 15/16	+ 1/4
4 0/0 Japan 1899	64 3/4	—	—	—
5 0/0 Brazilië 1895	42 3/4	—	—	—
8 0/0 San Paulo 1921	95 13/16	95 3/8	95 1/4	— 11/16
6 0/0 Amsterdam 1920	100	—	—	—
7 0/0 Rotterdam 1920	100 5/16	101	100 3/4	— 3/16

Ook de verschillende afdelingen voor aandelen-soorten waren bijna alle zeer opgewekt van toon. Allereerst zij hier de *cultuur-afdeeling* gereleveerd, waarvan zoowel de courante als de minder courante soorten zeer sterk de belangstelling trokken op grond van het feit, dat hogere Cuba-noteringen te New York samengingen met omvangrijke afdoeningen door de V.J.S.P. De prijs voor superieur is thans tot f 16 — per picol gestegen op welk niveau algemeen aangenomen wordt, dat de aangesloten fabrieken een winst van ten minste f 4,— a f 5,— per picol realiseren. Weliswaar wordt door het reeds tot lagere prijzen verkochte deel van den oogst de gemiddelde winst lager, doch het resultaat wordt geacht zeer bevredigend te zullen zijn.

Ook *petroleum-aandelen* bevonden zich in het centrum der belangstelling. Voor het hoofdfonds was de beweging wel niet steeds naar boven gericht, doch per saldo gaven aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij toch een aanzienlijke koerswinst te aanschouwen. Het waren hier voornamelijk speculatieve overwegingen omtrent het aanstaande dividend, de mogelijkheid van een emissie, de al of niet overneming der aandelen Anglo-Persian enz. die de richting van den handel hebben bepaald. Daarnaast waren aandelen Geconsolideerde gezocht. Hier waren de fluctuaties niet zoo groot, doch de ondergrond was veel vaster. Bijna zonder onderbreken kon het aandeel, dagelijks koersverhoogingen boeken. De oorzaak van deze speciaal vaste stemming is niet gemakkelijk aan te geven. Sommigen brengen haar in verband met geruchten omtrent een introductie der aandelen in Parijs; anderen spreken uitsluitend van een betere situatie in Roemenië.

Daarentegen waren *tabaksuwaarden* ongeanimeerd; speciaal voor aandelen Senembah, van welke maatschappij de oogstberichten minder gunstig luiden. *Rubberaandelen* bleven zonder veel variatie. De prijs van het product te Londen is gedurende de achter ons liggende week iets teruggelopen: *Thee-aandelen* eenigszins afbrokkelend.

Voor binnenlandsche industrieele aandelen bestond op sommige dagen een vleugje belangstelling bij iets vaster prijzen. Aandelen *Compania Mercantil* werden ruim verhandeld en konden iets monteeren. Voorbijgaand waren ook de omzetten in preferente en gewone aandelen *Ma-doera-Stoomtram* vrij groot.

	19 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	108½	110	110	+ 1½
Incasso Bank	86¼	87¾	88	+ 1¼
Koloniale Bank	178¼	184¼	188½	+ 10¼
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	127	127½	128	+ 1
Rotterd. Bankvereniging	89½	—	—	—
Van Berkel's Patent	38½	38¾	38¾	+ ¼
Gouda Kaarsen	72½	70	66	- 6½
Holl. Draad- en Kabelfabriek	67½	67	66½	- 1
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	54	54	54	—
" " " pr. aand.	59½	60½	60	+ ½
Leerda Glasfabrieken	29½	29¾	—	+ ¼
Philips' Gloeilampenfabriek	262¾	—	260¼	- 2½
Vereenigde Blikfabrieken	105	105	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	41½	45	45¼	+ 3¾
Compania Mercantil Argent.	11¼	13½	15	+ 3¼
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	185¼	188	191½	+ 5½
Handelsver. Amsterdam	491	503¼	510½	+ 19½
Handelsverg. Reiss & Co.	26¼	26¾	27¾	+ 1¼
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	188½	191¼	193½	+ 5
Linde Teves & Stokvis	66	69	69	+ 3
Redjang Leborg Mijb.-Mij.	122	123½	123	+ 1
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	134¼	137¼	143¼	+ 9
Kon. Petroleum-Mij.	379¾	392¼	396¼	+ 17¾
Phoenix Oil	76¼	—	76	- ¼
Amsterdam-Rubber-Mij.	152¼	152	150¼	- 1¾
Kendeng Lemboe	191	194	197	+ 6
Oost-Java-Rubber-Mij.	234	230	229	- 5
Deli-Batavia Tabak Mij.	304	298½	301½	- 2½
Deli-Maatschappij	285½	284	285	- ½
Senembah-Maatschappij	251¼	250	241½	- 9½

De scheepvaartmarkt bleef verlaten.

	19 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	82	80½	80¼	- 1¾
" " "gem.eig.	67¾	67½	67	- ¾
Hollandsche Stoomboot-Mij.	20	—	—	—
Java-China-Japan-Lijn	85	—	—	—
Kon. Hollandsche Lloyd	9¼	9½	9½	- ½
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	57½	—	57½	—
Konink. Paketvaart-Mij.	124	124	124	—
Maatschappij Zeevaart	57	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie	116¼	115¼	116	- ½
Nievelt Goudriaan	85½	85	85	- ½
Rotterdamsche Lloyd	120	119	121½	+ 1½
Stoomv.-Mij. „Nederland”	136¼	137½	137¼	+ ½
" " „Noordzee”	22	—	—	—

De Amerikaansche markt was in overeenstemming met Wallstreet zeer verdeeld; voor dollar-obligaties is de vraag sterk ingekrompen. Als regel kon de arbitrage aan onze beurs niets plaats.

	19 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	63	63½	63	—
Anaconda Copper	80¼	81¼	81¼	+ 1
Studebaker Corp.	111½	112¼	112¼	+ ½
Un. States Steel Corp.	100¼	101¼	101½	+ 1
Atchison Topeka	107	106¼	106¼	- ¾
Erie	17¾	19	19¾	+ 1½
Southern Pacific	95¾	93¼	94½	- 1¼
Union Pacific	142	141¾	141½	- ¾
Int. Merc. Marine orig. gew.	8¼	8¼	9¼	+ ¼
" " " pref.	33¼	35¼	36¼	+ 2¼

De geldmarkt was voorbijgaand iets ruimer; prolongatie noteerde 4-3¼-4 pCt.

Rectificatie. — In het vorig nummer komt op pgn. 1008 linkerkolom, de regel van de laatste alinea, in het overzicht „Effectenbeurs” voor de zin: „Indien de leiding van de Rentenbank denzelfden weg opgaat als de Rijksbank, enz.” Men zal begrepen hebben, dat bedoeld is: „Indien de leiding van de Rentenbank niet denzelfden weg opgaat als de Rijksbank, enz.”

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

27 November 1923.

Tarwe. De overvloed van broodgraan, waarover wij van week tot week schreven, vormt eenigszins een contrast

met de betrekkelijke schaarschte aan voergranen. Terwijl de prijzen voor tarwe zich slechts ternauwernood konden handhaven, zetten die van maïs en gerst hun stijging voort, zoodat zeer zeker de verbouw van deze laatste soorten veel voordeliger gebleken is. Toch heeft de Engelsche Regeering speciaal voor den verbouw van tarwe een vergoeding van f 1.— per acre aan de Britsche boeren toegezegd. Men verwacht nauwelijks dat deze te elfder ure gedane toezegging veel invloed op de bezaaide oppervlakte zal uitoefenen. Het weer was den laatsten tijd daarvoor al weinig gunstig. Merkwaardig is steeds de waardeering bij het publiek en waarschijnlijk daardoor bij de Regeeringen, die de verbouw van tarwe heeft. Het is al heel onwaarschijnlijk, dat een premie voor den verbouw van gerst gegeven zal worden en toch is de betrekkelijke overvloed van dit artikel zeker veel geringer dan die van tarwe.

In Amerika blijven nog velen aan verbetering van de prijzen geloof hechten; in Europa rekenen slechts weinigen daarmede. In Amerika meent men dat de Russische verschepingen toch niet veel zullen bedragen en men wijst op het groote percentage dat Noord-Amerika van de tarweverschepingen levert. Dit is inderdaad het geval, sedert 1 Augustus komt nog 70 pCt. van de tarwe van Noord-Amerika, maar het is voor het overgrootste deel Canadeesche tarwe, die den Oceaan oversteekt. De theorie, dat de Vereenigde Staten, althans Oostelijk van de Rockies, geen surplus zouden hebben, moet nog al een vuurproef doorstaan door den steeds toenemenden zichtbaren voorraad van tarwe ook in de Oostelijke Staten, ook al kan men beweren, dat later in het seizoen de oogstbeweging sterk moet verminderen en de voorraden dan spoedig zullen afnemen. Voorloopig blijft Canada nog het groote exportland, maar over eenige maanden zullen stellig ook Australië en vooral Argentinië, flinke hoeveelheden verschepen, want in beide landen blijven de oogst-vooruitzichten zeer gunstig.

Rusland biedt op het oogenblik weinig aan en of het nog in staat zal zijn veel uit te voeren, laat zich uit de karige berichten, waarover wij beschikken, moeilijk voorspellen. Moeilijkheden bij het inlandsche transport doen zich nog steeds gelden en de prijzen die de boeren voor hun graan bedingen, zijn al heel weinig bevredigend, daar zij voor alle buitenlandse geïmporteerde artikelen in verhouding zeer hooge prijzen moeten betalen. De uitzaai van wintergraan zou in de Oekraïne al heel gering zijn geweest en men zou trachten zooveel mogelijk uitzaai van zomergraan te bevorderen om toch nog een redelijken oogst te kunnen krijgen.

Ook in Noord-Amerika verwacht men een reductie in de uitzaai van wintergraan, doch men doet goed de officieele cijfers hieromtrent af te wachten.

De wereldverschepingen waren in de afgelopen week zeer groot en dit zal wel spoedig de betrekkelijke schaarschte, die zich aan sommige markten voordeed, doen verdwijnen.

Maïs. Wij spraken reeds in den aanhef over de schaarschte aan voergranen. De laatste weken bedroegen de verschepingen van maïs nauwelijks de helft van die van een jaar geleden. Wel moet men hierbij in aanmerking nemen, dat er aanzienlijk meer gerst verscheept wordt. Dit is in zooverre zeer gelukkig, daar de landen die den laatsten tijd voornamelijk voor den maïs-export gezorgd hebben, nl. Argentinië, Zuid-Afrika en de Donau voorloopig hun export niet meer kunnen uitbreiden. Argentinië zal niet voor April of Mei weer kunnen aanvangen met groote verschepingen, Zuid-Afrika is zoo wat geheel uitgepraat, alleen de Donau levert nog flinke hoeveelheden. Daar de kwaliteit van den nieuwen oogst van Roemenië zeer goed bleek te zijn, vermeederde in de meeste markten de vraag naar deze maïs-soort, zoodat het niet te verwonderen is, dat de prijzen een flinke stijging ondergingen.

Als nieuwe mogelijkheid komt nu Noord-Amerika aan den horizon. De aanvoeren van den nieuwen oogst zijn aldaar sinds eenigen tijd aan het toenemen en de kwaliteit verbeterde zoo, dat de hooge prijzen voor directe levering niet meer te handhaven waren en waar de markten in Europa intusschen gestegen waren, bleken enkele zaken voor December-aflading mogelijk. Nederland, waar de Noord-Amerikaansche maïs speciaal geliefd is, was er natuurlijk dadelijk bij, maar de vrees, dat de prijsdaling in de Staten slechts aan haar begin was, veroorzaakte groote terughoudendheid, zoodat de transacties nog slechts het karakter hebben van een voorzichtig pogen om het verloren contact terug te verkrijgen.

Gerst. Vooral in Hamburg was de vraag zoo levendig, dat de prijzen aanzienlijk stegen. Rusland offerde weinig en tot steeds hogere prijzen; de meeste markten, ook de Nederlandsche, moesten de prijsstijging volgen. Ook Donau-gerst deelde in de willige stemming.

Lijnzaad was vast gestemd voor spoedige aflading

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	26 Nov. 1923	19 Nov. 1923	27 Nov. 1922
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Lijnzaad Dec.				
24 Nov. '23	103	72 ³ / ₈	42 ³ / ₄	13,20	10,75	23,05	Tarwe*	12,50	12,50	13,75
17 " '22	101 ³ / ₄	73 ¹ / ₈	41 ⁷ / ₈	14,75	10,35	22,75	Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	9,60	9,50	11,70
24 Nov. '22	118 ¹ / ₂	70 ⁵ / ₈	43 ¹ / ₂	11,70	7,85	17,90	Mais (La Plata)..... ²⁾	202,—	196,—	198,—
24 Nov. '21	110 ³ / ₈	50 ¹ / ₈	33 ¹ / ₄	11,95 ¹⁾	7,60	16,95 ¹⁾	Gerst (48 lb. malting).... ²⁾	190,—	184,—	198,—
24 Nov. '20	204 ¹ / ₂	79 ⁷ / ₈	53 ¹ / ₈	18,95 ²⁾	8,95	22,65	Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	10,50 ⁴⁾	11,75 ⁴⁾	11,30
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	30 ¹ / ₄	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,30	12,90	13,85
							Lijnzaad (La Plata) .... ³⁾	461,—	470,—	408,—

¹⁾ Per Nov. ²⁾ Per Feb.

¹⁾ p. 100 KG. ²⁾ p. 2000 KG. ³⁾ per 1960 KG.

⁴⁾ Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁴⁾ No. 3 Canada Haver.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	18/24 Nov. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	18/24 Nov. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe	18.122	731.696	1.021.917	—	31.086	34.509	762.782	1.056.426
Rogge	24.734	442.388	317.862	—	485	—	442.873	317.862
Boekweit	—	23.755	11.375	—	—	—	23.755	11.375
Mais	40.913	621.307	880.640	—	73.715	91.226	695.022	971.866
Gerst	4.064	271.155	141.960	—	14.018	4.546	285.173	146.506
Haver	948	77.260	101.662	—	533	50	77.793	101.712
Lijnzaad	2.546	129.777	164.228	—	53.544	72.938	183.321	237.166
Lijnkoek	1.000	169.653	115.511	—	—	1.547	169.653	117.058
Tarwemeel	13.584	130.749	59.461	—	4.754	6.360	135.503	65.821
Andere meelsoorten	30	1.592	9.111	—	—	2.615	1.592	11.726

door gebrek aan aanbod. Argentijnsche verschepingen waren zeer gering en er zullen toch nog verscheidene weken moeten voorbijgaan voor die kunnen vermeederen. De oogstberichten waren af en toe iets minder gunstig, wat een verhoging van de prijzen te Buenos Aires, ook voor Februari-levering ten gevolge had, maar daar het weder later weer gunstig werd en er van geen eigenlijke schade gerept werd, brokkelden de prijzen ten slotte toch weer af.

SUIKER.

Het is voornamelijk de sterke vraag naar ready suiker, waardoor de notering voor Spot Centrifugals te New York deze week van d.c. 7,16 tot d.c. 7,78 opliep, welke ook de noteringen op de termijnmarkt zeer beïnvloedde, zoodat deze laatste ook gestadig rezen en wel van: d.c. 5,42 tot 6,04 voor December; 4,40/4,91 voor Maart; 4,47/5,01 voor Mei en 4,57/5,13 voor Juli.

Cubasuiker werd aan het einde der week tot d.c. 5% c.&f. New York verhandeld.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 17 Nov. '23.	2.076	11.272	24.000
Tot. sedert 1 Dec. '22-17 Nov. '23	3.478.185	3.872.512	3.309.860
Aantal werkende fabrieken ..	—	—	—
Weekexport 17 Nov. '23	12.167	44.092	62.000
Totale export 1 Jan.-17 Nov. '23	3.415.149	3.772.448	2.256.740
Totale voorraad 17 Nov. '23 ..	63.042	108.661	1.032.326

De vaste stemming in Amerika deelde zich aan alle wereldmarkten mede.

In Engeland verhoogden Raffinadeurs hunne prijzen met Sh. 1/6 tot Sh. 2/- naar gelang van den leveringstermijn. Ook hier was de vraag naar en het betrekkelijk gebrek aan dispoibele suiker de oorzaak hiervan.

De zichtbare voorraden zijn volgens de laatste opgave van de Firma C. Czarnikow, Londen, als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Oct. '23	153.800	98.200	63.700
Tsjechoslowakije 1 Oct. '23...	277.000	181.800	312.600
Frankrijk 1 Oct. '23	42.200	45.000	32.000
Nederland 1 Nov. '23	8.600	52.100	30.300
België 1 Nov. '23	48.900	51.000	49.100
Engeland 1 Nov. '23	189.300	272.400	204.000
Totaal in Europa....	724.800	700.500	691.700
Ver. Stat. (All. hav.) 17 Nov. '23	61.000	65.300	60.700
Cuba 17 Nov. '23	63.000	108.700	1.052.500
Totaal ..	848.800	874.500	1.804.900

Op Java kwamen weder belangrijke afdocningen door de V.J.S.P. tot stand in suiker uit oogst 1924. Het grootste gedeelte werd tot de laatst vermelde prijzen verkocht, waarna deze opnieuw werden verhoogd tot f 15½ en f 16— voor

Superieur en f 14½ voor No. 16 en hooger, waartoe verdere partijen van de hand werden gedaan. Ook de markt voor dispoibele suiker was zeer vast en het laatst werd f 20,50 voor December en f 21,50 voor December/Januari Superieur betaald.

Door de Handelsvereniging Batavia wordt de volgende interessante specificatie der afschepingen van Java gedurende het tijdvak 1 April 1923 t/m. 30 September 1923 in vergelijking met die der voorafgaande jaren bekend gemaakt:

Destinatie	Oogst 1923/24	Oogst 1922/23	Oogst 1921/22
	Tons	Tons	Tons
Holland en v. o.	7.341	31.835	8.936
Engeland	194.038	94.460	7.551
Frankrijk	47.399	36.155	5.914
Duitschland	50	13.008	100
België	6.418	2.699	—
Noorwegen	820	2.293	—
Zweden	6.000	—	—
Denemarken	—	25	469
Italië	7.448	8.849	32.763
Griekenland	14.768	5.499	5.868
Finland	—	9.250	—
Rusland	—	1.997	—
Turkije	2.600	17.141	9.038
Overige Levant	—	—	950
Port-Saïd, Suez en Alexandria v.o. en i/tr	145.065	121.856	52.505
Ver. Staten Ooskust.....	2.000	—	—
" " " "	27.618	7.000	300
Totaal bewesten Suez ..	461.565	352.067	124.394
Britsch-Indië	246.278	197.613	307.451
Aden	850	350	—
Arabië	—	261	—
Penang	3.897	—	—
Singapore	29.874	36.209	42.277
Siam	3.400	8.226	546
Dairen	2.002	—	—
China	2.210	15.591	3.844
Hongkong	98.443	122.109	136.056
Japan en Formosa	128.279	157.728	121.475
Australië	160	2.310	3.244
Nieuw Zeeland	5.773	—	—
Totaal	982.731	892.464	739.287

Hier te lande opende de markt zeer vast met noteringen, welke ongeveer f 1,— boven het slot van verleden week lagen. November, December en Mei levering ging tot f 30,50 in andere handen over. Behoudens eene kleine reactie wegens realisatie-aanbod stegen prijzen verder en sloot de termijnmarkt met prijzen als volgt: November en December levering f 32,50; Maart 32,37½; Mei 32¼; Juni 32,— en Augustus 29,87½.

De omzet op de termijnmarkt beliep bijna 8,000 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No.1	White Java f.o.b. per Mei/Juni	Amer. Granulated c.i.f. November	
22 Nov. '23	f 31 1/4	Sh. 60/9	Sh. 25/3	—	\$ cts. 7,53
15 „ '23	„ 29 1/4	59/9	23/3	—	7,28
22 Nov. '22	„ 23 1/2	56/-	19/-	23/3	5,65
22 Nov. '21	„ 21 1/8	55/6	18/-	20/3	4,11
4 Juli '14	„ 11 1/2	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands.)

	23 Nov. 1923	16 Nov. 1923	9 Nov. 1923	23 Nov. 1922	23 Nov. 1921
New York voor Middling ...	35,90 c	34,80 c	33,35 c	25,45 c	18,90 c
New Orleans voor Middling	34,25 c	34,— c	33,— c	25,12 c	17,75 c
Liverpool voor Fy Middling	20,49 d	20,29 d	19,42 d	14,77 d	12,12 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '23 tot 23 Nov. '23	Overeenkomstige periode				
		1922	1921			
Ontvangsten Gulf-Havens.	3.541	3.236	2.821			
„ Atlant. Havens						
Uitvoer naar Gr. Brittannië				721	672	579
„ „ 't Vasteland.				1.290	1.187	1.244
„ „ Japan	245	194	408			

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	23 Nov. '23	Overeenkomstig tijdstip	
		1922	1921
Amerik. havens	937	1.197	1.450
Binnenland	1.233	1.475	1.520
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	205	375	526

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 21 November 1923.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn deze week opnieuw gestegen en waren gisteren ten slotte weer circa een penny duurder. De ontvangsten in de havens wijzen een vooruitgang van bijna een kwart miljoen balen aan, terwijl in Engeland ruim 50.000 balen meer zijn afgenomen dan een jaar geleden. Van Perukatoen zijn prijzen eveneens hooger, terwijl Egyptische katoen zeer sterk gestegen is en fully good fair sakel gisteren 360 punten hooger noteerde dan verleden Woensdag. Door deze stijging zijn de verkoopen zeer verminderd daar deze grotendeels het gevolg zijn van speculatieve aankopen in verband met de waarschijnlijke schaarschte aan Amerikaansche stapelkatoen.

Amerikaansche garens zijn opnieuw duurder terwijl in de afgelopen week zoowel voor het binnenland als voor export vrij belangrijke transacties tot stand zijn gekomen. Mulegarens zijn ongeveer een penny duurder dan een week geleden, terwijl ringgarens over het algemeen 1 1/2 à 2 1/2 d. hooger zijn en Spinners in deze soorten beter bezet raken. De aanvragen van Indië zijn over het algemeen te laag, terwijl er in getwijnde garens ook vrij veel gedaan is. De plotselinge stijging van garenprijzen heeft echter verschillende zaken doen afspringen, zoodat de markt op het oogenblik vrij kalm is. Prijzen van Egyptische garens zijn hooger in verband met de stijging van deze katoen en 60er twist is gemiddeld 4/6 d. duurder dan een week geleden. Ook hierin zijn vrij veel zaken gedaan, hoewel koopers na deze stijging eenigszins huiverig zijn geworden. In getwijnde garens voor de naaigarenfabrieken is de stijging veel hooger geweest en verschillende spinnerijen vragen thans 6 d.—1/- per lb. meer dan een maand geleden.

Ook de markt van manufacturen schijnt den invloed te ondervinden van de waarschijnlijke schaarschte aan het ruwe materiaal. Over het algemeen hebben fabrikanten van stapels vrij veel orders geboekt en zijn beter van opdrachten voorzien dan sedert geruimen tijd het geval is geweest. Voor smalle shirtings voor de drukkerijen is de positie slechter, daar hiernaar slechts weinig vraag schijnt te

zijn. Prijzen zijn echter zeer vast, terwijl er ook verschillende aanvragen aan de markt zijn. De meeste koopers zijn echter zeer voorzichtig en zulks is zeer begrijpelijk na de ondervindingen der vorige hausse in 1920, zoodat over het algemeen niet meer gekocht wordt dan men direct gebruiken kan. Wel verwachten verschillende koopers nog hoogere prijzen, doch bij elke stijging wordt het risico eveneens grooter. Verkoopprijzen op de overzeesche markten zijn over het algemeen wel verbeterd, doch deze hebben nog lang niet het niveau der Europeesche kostprijzen bereikt. Hoewel dan ook de algemeene toestand zeer verbeterd is, kan men niet optimistisch zijn, daar bij deze hooge prijzen het risico natuurlijk steeds grooter wordt. De verdere ontwikkeling der markt zal dan ook veel van de behoefte der verbruikers afhangen en van het feit of deze werkelijk in staat zullen zijn de huidige kostprijzen te betalen.

14 Nov. 21 Nov. Oost. koersen. 13 Nov. 20 Nov.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/4 3/4 1/4 3/4
F.G.F. Sakellarides 21,15 24,65 T.T. op Hongkong 2 3/8 2/3 3/8
G.F. No. 1 Oomra 12,35 13,10 T.T. op Shanghai 3,3 3/4 3/4 3/8

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdeudijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
24 Nov. 1923	423.000	23.225	534.000	28.600	420/32
17 „ 1923	465.000	23.500	564.000	29.000	427/32
10 „ 1923	488.000	23.500	641.000	28.500	413/16
24 Nov. 1922	1.581.000	17.025	2.167.000	21.900	620/32

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
24 Nov. 1923....	95.000	1.751.000	212.000	4.028.000
24 Nov. 1922....	68.000	1.463.000	184.000	3.048.000

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling op 1 November 1923.

Aanbod in veiling bestond uit:

Heden:

8050,	20/2,	20/4 kn.	Java thee
3440,	412/2,	„	Sumatra thee
	1130/2,	„	China thee
140,		„	voor rekening belangh.
109,	164/2,	„	ex voorg. veiling

Totaal.. 11739, 1726/2, 20/4 kn. thee.

2 November 1922:

7510,	60/2,	20/4 kn.	Java thee
4248,		„	Sumatra thee
1022,		„	ex voorg. veiling

Totaal.. 12840, 60/2, 20/4 kn. thee.

Aanbod 1 Januari jl. tot heden:	1922	1921	
Java thee	130465 kn.	134505 kn.	230125 kn.
Sumatra thee	51393 „	35301 „	21440 „
Voor rek. bel.h.	5529 „	4480 „	2965 „

Totaal..... 187387 kn. 174286 kn. 254530 kn.

Gem. per veiling.. 13385 „ 12449 „ 18181 „

Tot. aanb. China thee. 18683/2 „ 1479/2 „

De opening was iets weifelend, doch spoedig daarna werd flink geboden en bleef de stemming gedurende het verdere verloop zeer vast.

De prijzen betaald voor Oranje Pecco, vergeleken bij vorige veiling waren iets onregelmatig; enkele theeën bedongen iets meer, andere moesten lager worden afgegeven.

Pecco en Pecco Souchon: de goede middenkwaliteiten waren prijshoudend, de prima mooi bewerkte theeën en die theeën, waarvan smaak en afwerking te wenschen lieten, iets lager.

De Gebroken Pecco's en Gebroken Oranje Pecco's waren veelal iets gemakkelijker te koopen dan in voorgaande veiling, slechts enkele theeën van zeer goede kwaliteit bedongen iets boven taxatie.

Dust, Fannings en Gebroken thee waren prijshoudend, de verschillen in prijs met voorgaande veiling veelal zeer gering.

De Witpunt werd bij goede vraag geheel verkocht. Volgende veiling zal worden gehouden op Donderdag 22 November e.k. Vrij zeker is, dat er niet meer dan 6000 kn zullen worden aangeboden.

RUBBER.

De markt is deze week tamelijk vast geweest met weinig fluctuaties. Prijzen hebben zich langzaam eenigszins verbeterd.

De slotnoteeringen zijn:

		einde voorafgaande week:	
Prima Crêpe	November	79½ ct.	77 ct.
" "	December	79½ "	77½ "
" "	Jan./Maart	80½ "	78 "
Smoked Sheets	November	79½ "	76½ "
" "	December	79½ "	76½ "
" "	Jan./Maart	80½ "	78 "

26 November 1923.

COPRA.

De markt was deze week slauwer gestemd. Bij importeurs was tot de lagere prijzen echter niet te koop, zoodat ten slotte toen Hamburg meer belangstelling toonde, de markt weder sterk opliep. Het slot was $f \frac{3}{8}$ boven het laagste punt.

De noteeringen zijn:

Ned. Ind. f.m.s. dichtbijstoomend	....	f 33½
" " " veraf	"	" 33,-
" " " November afl.	.....	" 32½
" " " December	"	" 32½
" " " Januari	"	" 32½

26 November 1923.

METALEN.

Loco-Noteeringen, te Londen:

Data	Koper Stan-daard	Koper Electro-tytisch	Tin	Lood	Zink
26 Nov. 1923..	61.5/-	66.10/-	231.2/6	30.10/-	33.2/6
19 " 1923..	61.7/6	68.5/-	220.2/6	30.5/-	32.7/6
12 " 1923..	60.17/6	68.10/-	217.2/6	31.2/6	33.7/6
5 " 1923..	60.17/6	64.5/-	208.7/6	30.-/-	33.5/-
27 Nov. 1922..	61.15/-	69.10/-	174.15/-	26.5/-	36.17/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.**VRACHTENMARKT.**

27 November 1923.

Over het algemeen zijn de vrachten iets vaster, hetgeen zich echter grotendeels openbaart voor de vrachten in den Stillen Oceaan; waar ten gevolge van de ramp in Japan het vervoer van ladingen hout, graan en meel naar Japan en China zeer is toegenomen. De meeste reeders kunnen hiervan echter niet profiteren, daar hun booten zich niet in de North Pacific bevinden en uitloopen in ballast bijna de eenige manier is om daar te komen. Het risico aan het varen in de North Pacific verbonden bestaat hierin, dat als de vraag voor Japan afneemt, zeer vele booten aanwezig zullen zijn, welke een thuisvracht zoeken. De geregelde lijnen nemen bijna alle lading weg, zoodat het vaak noodzakelijk zal blijken om eerst weer een groot traject in ballast af te leggen alvorens een al of niet loonende thuiskomende vracht verkregen kan worden.

De uitgaande steenkolenvrachten van Engeland naar de Middellandsche Zee zijn ook opgelopen, doch daarentegen zijn de vrachten van de Zwarte Zee naar beneden gegaan en kunnen de reeders slechts ten deele van deze verhooging profiteren.

Alhoewel dus hier en daar eenige verbetering is te constateeren, blijft het zeer moeilijk voor de reeders om hun booten loonend te exploiteeren en zeer vele reizen zullen zelfs aanzienlijke verliezen laten. Booten, welke b.v. naar La Plata zijn uitgevaren tegen vrachten van 13/6 en 14/- en aldaar laadklaar waren in October en November zijn hiervan goede voorbeelden.

Van de Northern Range werden weinig booten bevracht, doch voor December-aflading waren de vrachten betrekkelijk vast. Er werd 3/6 per quarter betaald naar United Kingdom. Wat betreft steenkolenvrachten, kan vermeld worden, dat een boot is afgesloten naar Genua tegen \$ 2.90 voor November-verscheping.

Van de Gulf zijn een paar booten bevracht met pitchpine naar La Plata tegen vrachten van \$ 14.50 per mille en 143/9 per Std.

De vracht van de North Pacific naar U. K. is vast en booten werden afgesloten tegen 37/6 per ton.

Naar Japan werd voor tarwe en meel \$ 6 tot \$ 6.50 be-

taald per 2000 lbs., terwijl voor hout meerdere booten werden bevracht tegen \$ 16 per mille.

Ook de vrachten van de nitraathavens liepen iets op; er werd een boot afgesloten tegen \$ 5.10 naar Galveston Boston range.

Wat Australië betreft, kan worden gemeld, dat een boot is afgesloten tegen 27/6 én, 28/9 twee havens Japan.

De verscheping naar Europa begint pas in Januari.

De vrachten van La Plata blijven zeer laag voor prompte verscheping. Er zijn 2 booten bevracht voor November-aflading van Buenos Aires tegen vrachten van 15/- naar Avonmouth en 17/- naar 2 havens Oostkust van Engeland.

Voor December-aflading is de vraag op het oogenblik iets beter, doch bevrachtingen vonden niet plaats. Voor Januari/Februari-aflading is de toon ook iets vaster, doch de vrachten bleven ongeveer hetzelfde, nl: 22/6 tot 23/-.

De vraag naar ruimte voor maïs van Zuid-Afrika is thans geheel opgehouden ten gevolge van droogte.

Van Mauritius naar U.K./Continent is de vracht voor suiker ongeveer 27/6.

Van Durban naar Rangoon is 11/- en van Durban naar Bombay 12/6 betaald voor Januari-aflading.

Van Voor-Indië blijven de vrachten ongeveer op dezelfde hoogte met 25/- en 25/6 on deadweight van Bombay voor December/Januari-booten.

In het Westelijk gedeelte van de Middellandsche Zee bestaat vraag voor kleinere booten voor fosfaat en erts en de vrachten hiervan zijn vaster.

Van Alexandrië zijn booten bevracht tegen 10/9 à 11/- per 60 cub. ft. voor Januari-aflading.

De vrachten van de Donau blijven ongeveer hetzelfde, nl. 17/6—18/3 al naar grootte, terwijl de vrachten van de Zwarte Zeehavens 1/- lager zijn, nl. 13/6 naar Bordeaux Hamburg range en 14/- naar U.K.

De uitgaande vrachten van Wales naar de Middellandsche Zee zijn vaster. Naar West-Italië werd 9/6 betaald en naar Port-Saïd 10/-. De uitgaande vrachten naar La Plata schommelen sterk tusschen 15/3 prompt en 14/- voor December-aflading.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen /R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
19-24 Nov. 1923	—	13/6 2	—	3/0	22/3	22/3
12-17 " 1923	—	13/6 2	13 c ³	3/4½	22/-	22/-
20-25 Nov. 1922	—	—	15 c ³	3/6	28,6	28/6
21-26 Nov. 1921	—	—	4/-	4/-	20/-	20/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Saïd	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
19-24 Nov. '23	6/6	9/10	10/5	14,9	5/-	6/9
12-17 " '23	6/4	9/11	10/-	14/2	5/4½	6/9
20-25 Nov. '22	7/9	10/8	12/4½	12/6	5/6	8/-
21-26 Nov. '21	7/6	14/-	16/-	19/9	5/7½	9/-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

1) \$ per ton kolen. 2) Per ton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.

INKLARINGEN.**VLISSINGEN.**

Landen van herkomst	October 1923		October 1922	
	Aantal schepen	M ³ .	Aantal schepen	M ³ .
Binnenl. Havens	1	8.160	2	16.201
Groot-Brittannië	32	255.272	31	255.989
Denemarken ¹⁾ ..	—	—	2	1.590
Finland ²⁾	—	—	2	865
Frankrijk	1	356	—	—
Italië ¹⁾	4	1.392	—	—
Rusl.-Zw. Zee ²⁾	15	7.645	—	—
Totaal	53	272.825	37	273.745
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	37	265.093	34	271.730
Britsche	3	1.039	—	—
Duitsche	4	2.551	1	395
Belgische	9	4.142	1	470
Zweedsche	—	—	1	1.150
Totaal	53	272.825	37	273.745

1) Bijleggers. 2) Sleepbooten. (Barend Stokoper & Co.)